Tokod Nagyközség Polgármestere
2531 Tokod, Kossuth Lajos u. 53.
Tel.: (06-33) 505-110, Fax: (06-33) 505-120
polgarmester@tokod.hu

5. napirendi pont

Előadó: Bánhidi László

ELŐTERJESZTÉS
a Képviselő-testület 2021. szeptember 27-ei rendes ülésére
a Mesevár Óvoda – Mini Bölcsőde Pedagógiai Programjának elfogadásáról

Tisztelt Képviselő-testület

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 6. §-a értelmében az óvoda az óvodai nevelés országos alapprogramja alapján pedagógiai programot készít.

Az óvoda pedagógiai programja meghatározza az óvoda helyi nevelési alapelveit, értékeit, célkitűzéseit, azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységet, a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket, a nevelőtestület által szükségesnek tartott további elveket.

Fentiek alapján, kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy fogadja el a következő határozati javaslatot.

Határozati javaslat
.../2021. (IX. 27.) önkormányzati határozat

Tokod Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete a véleményezési jogával élve – a határozat mellékletét képező tartalommal - elfogadja a Tokodi Mesevár Óvoda – Mini Bölcsőde Pedagógiai Programját.

Felelős: intézményvezető/ értesítésre polgármester
Határidő: az intézményvezető értesítésére a döntést követő 8 napon belül

Tokod, 2021. szeptember 16.

Bánhidi László
polgármester

TOKOD NAGYKÖZSÉG POLGÁRMESTERE

Pedagógiai Program

Tartalomjegyzék

1. Az óvoda jellemző adatai ... 3
2. Bevezető ... 3
3. Helyzetkép az óvodáról ... 3
4. A programunk alapelve ... 4
5. Nevelési terv ... 5
6. A program rendszerábrája ... 8
7. Az óvodai nevelés alapvető keretei ... 9
8. Napirend ... 19
9. Differenciálás, inklúzió, integráció ... 20
10. A migrációs populáció integrációja ... 29
11. A program tevékenység kerete ... 29
12. A program tevékenység formái ... 31
13. A program kapcsolatrendszere. ... 53
14. Gyermekvédelmi tevékenység az óvodában ... 58
15. A program erőforrásai ... 62
16. A program tervezése ... 64
17. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések ... 66
18. Felhasznált irodalom ... 66
19. Kötelező szakirodalom jegyzék ... 66
20. Ajánlatott szakirodalom jegyzék ... 67
21. Érvényességi rendelkezések ... 70
22. Legitimációs záradék ... 71

1. Az óvoda jellemző adatai

Az intézmény hivatalos elnevezése:	Mesevár Óvoda
Székhelye:	2531 Tokod, Köztársaság út 3.
Telephelye:	2531. Tokod, Hunyadi út 23.
OM azonosító:	201 602
Az óvoda fenntartója:	Tokod Nagyközség Önkormányzata 2531 Tokod, Kossuth Lajos u. 53.

2. Bevezető

Szeretettel köszöntöm mindazokat, akik az óvodánk iránt érdeklődnek, kezükbe veszik és elolvassák a programunkat.
Óvodánk Mesevár Óvoda néven 7 csoporttal működik. A Tokod- Üveggyári telephelyen 2 csoport vegyes korosztállyal, a tokodi székhelyen 5 csoport homogén szerveződéssel.
Esztétikusan berendezett csoportszobákban, családias környezetben várjuk az óvodásainkat gondoskodva arról, hogy nap, mint nap változatos tevékenységekben, sok élményben legyen részük.

A programunk Nagy Jenőné: Nevetni, felfedezni, csodálkozni (Óvodai nevelés, a művészetek eszközeivel) című program alapján készült

A program alappillére kettős:

- Az érzelmekre építve hangsúlyozza a gyermek kreatív, alkotó tevékenységét, melynek rendkívüli jelentősége van az óvodás életében. Ez a kor nagyfokú emocionális ingerlékenység, érzelmi labilitás, polarizált érzelmek kora. Ezen sajátosságokat szeretetteljes pedagógiával szeretnénk befolyásolni, melynek hatására a gyermek érzelmei differenciálódnak, megnövekedik az érzelmi állapot tartóssága, csökken a gyermek labilitása, megszelídül a végleteket mutató érzelmi reagálása. Fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gyermek gazdag érzelmi skálája, és megjelenhetnek a magasabb rendű érzelmei.
- A tevékeny óvodai élet megteremtése, melyben hangsúlyt kap a kreatív gondolkodási irány megerősítése, az alkotó erő kibontakozása, tanulási képességek, kompetenciák fejlesztése. Ez utat nyit a tapasztalat útján szerzett gondolkodásnak.

3. Helyzetkép az óvodáról

Óvodánk Tokod Nagyközségben van, Komárom-Esztergom megyében.
Már a római birodalom idején is lakott terület volt. Ezt bizonyítják a Gardellaca erőd romjai.
Tokod dombok, erdők övezte völgyben helyezkedik el. Két nagy hegysége a Gete, és a Hegyeskő. Körülötte erdő és szántóföld található. Az Únyi patak – mely Tátnál a Dunába

torkollik – átszeli lakóhelyünket. Községünkben több intézmény működik, van iskola, óvoda, posta, orvosi rendelő, fogászat, könyvtár, alkotóház, sportcsarnok, művelődési ház.

Az intézmény pedagógiai elve a családias, szeretetteljes, élmény gazdag légkörben való személyiségfejlesztés, az egyéni sajátosságok figyelembe vételével.
Fontos feladatunk a családdal együtt nevelni, szocializálni, gondozni, ápolni a gyermekeket.
A nevelőtestület sokéves szakmai tapasztalattal, kiváló szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak. Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, pedagógiai munkánkat a szakmaiság és a gyerekek mindenek felett álló érdeke határozza meg.
Arra törekszünk, hogy óvodánk a megértés, az egymás iránti türelem, elfogadás, szeretet, biztonságot adó béke szigete legyen, ahol a gyerekek napjuk nagy részét örömmel, boldogan, önfeledt játékkal töltik, jókedvű szakmailag kiváló, mindig megújulni képes ~~óvónők~~ óvodapedagógusok irányításával.
Az intézmény integrált nevelést folytat.
Intézményünk személyi és tárgyi feltételeink alkalmasak a programunk megvalósításához.

4. A programunk alapelve

Óvodakép

Szeretetteljes, biztonságérzetett adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy tartást, önállóságot, boldogságot ad a gyermekeknek.

Kiindulási pontjaink

Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető fejleszthető. A felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy

„ Tisztellek téged, fontos vagy nekem, csakis rád figyelek, és segítek neked, ha szükséged van a segítségemre. „
Minden gyermek ismerje meg értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogadja el minden lelki feszültség nélkül.

A program alappillére kettős: Az érzelmekre épít és a gyermek esztétikai tevékenységét, alkotó készségének fejlesztését hangsúlyozza.

Az érzelmeknek - a fejlődés-lélektani tanulmányaink és a gyakorlati tapasztalataink alapján - rendkívüli jelentősége van az óvodás gyermek életében. Tudjuk, hogy ez a kor a nagyfokú emocionális ingerlékenység, érzelmi labilitás, polarizált érzelmek kora, Ezen sajátosságokat olyan szeretetteljes pedagógiával szeretnénk befolyásolni, melyben a gyermekek érzelme differenciálódhat, az érzelmi állapotának tartóssága megnövekedhet, a gyermek érzelmi labilitása csökkenhet, fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gyermek érzelmi skálája, és megerősödhetnek a magasabb rendű érzelmei.

A program másik alappillére a tevékeny óvoda megteremtése, az alkotóképesség fejlesztése melyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek. Ezek lehetőséget nyújtanak a kiemelkedő képességű gyermekek felfedezésére, a „tehetség ígéretek" azonosítására, valamint az alulteljesítő gyermekekben bujkáló képességek felszínre hozatalában. A gyengébb képességű, hátrányos helyzetű, kevésbé szilárd „gyökerű"gyermekek számára esélyegyenlőséget biztosít. A divergens, kreatív gondolkodás megerősítése utat nyit a képzelő erő, alkotó erő kibontakoztatásának. Ehhez a kreatív gondolkodás területét bemutató elméletet éreztük

találónak, mely kiemeli a művészetet, humort, valamint megerősíti a felfedezés útján szerzett gondolkodást.

Humor „Haha"	Robbanásszerűen oldja a feszültséget, lazít jó közérzetet teremt
Felfedezés „Aha"	Hagyja a gyereket kíváncsiskodni, kutatni, a tárgyi, természeti, társadalmi környezetet észrevenni
Művészet „Ah"	Segít megélni a művészet által kiváltott érzelem gazdag és Ellenőrzött feszültségoldást

Művészettel nevelünk művészetre, felhasználjuk a verset, mesét, dramatikus játékot, bábjátékot, az éneket, énekes játékot, néptáncot, zenehallgatást, a rajzot, a mintázást, a kézimunka lélekemelő erejét, így gyakran megélik a gyermekek az „ Az" élményt.

A természeti, tárgyi környezet megismerését úgy irányítjuk, hogy a gyermekek közvetlen környezetükben szerezzenek tapasztalatokat, ismerjék meg településünk értékeit, szokásait, hagyományait. Az óvoda pedagógiai küldetésében, szellemiségében jelen van a környezettudatosságra nevelés

Gyermekképünk:

Olyan gyerekeket szeretnénk nevelni, akik vonzódnak az élményekhez, a meséhez, zenéhez, alkotó tevékenységhez, akik tele vannak élményekkel, nyitottak a „világra", (természeti-tárgyi), ismerik a környezet megóvásának szokásait, akikre jellemző az önállóság, kiegyensúlyozottság. Tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni.

5. Nevelési terv

Nevelési célok

- Az óvodáskorú gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének biztosítása az egyéni képességek figyelembevételével.
- A gyermeki játék, szabadság tiszteletben tartásával, környezetében jól eligazodó, problémáira megoldást találó, jó kapcsolatteremtő képességekkel rendelkező, iskolai életre alkalmassá váló gyermekek nevelése.
- Magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- A sokoldalú képességfejlesztéssel a fejlődés biztosítása, elősegítése.
- Beszélő környezet biztosításával, helyes mintaadással és szabálykövetéssel, az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.
- Természet szeretetére és védelmére való nevelés, amely szoros összefüggésben van a helyi néphagyományok, népszokások megismerésével, ápolásával
- Környezet védelmével kapcsolatos látásmód, szokások, viselkedéskultúra és értékrendszer kialakítása, környezeti értékek megőrzése
- Ismerkedés a helyi népi hagyományok, kultúra alapjaival.
- A gyerek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.
- A kiemelkedő képességű, adottságú gyermekek felfedezése, személyiségük optimális fejlesztése /megelőzzük a „tehetség ígéretek" elkallódását, felismerjük az alulteljesítő gyermekben bujkáló kiváló képességeket/
- A gyengébb képességű, hátrányos helyzetű, kevésbé szilárd „gyökerű" gyermekek számára esélyegyenlőséget biztosítsunk

- Sajátos nevelési igényű gyerekek számára biztosítani az eredményes fejlesztést, integrált nevelést.
- Hátrányos és halmozottan hátrányos, ill. speciális törődést igénylő gyerekek megsegítése.
- Részképesség zavarok korai felismerése, tanulási kompetenciák fejlesztése. . Az átvett „Jó gyakorlat" egyes elemeinek alkalmazása.
- "Nálunk rész az egész"„Jó gyakorlat" elemeinek alkalmazásával lehetővé tesszük az óvodáskorú gyermekek részképességbeli elmaradásainak fejlesztését.

Általános nevelési feladatok

- Az óvodások alapvető testi, lelki szükségleteinek kielégítése, az erkölcsi – szociális, az esztétikai- és az intellektuális érzelmek differenciálódásával.
- Egyéni képességfejlesztés - tanulási zavarokkal küzdő, sajátos törődést igénylő gyermekek felmérése, tanulási képességek és kompetenciák fejlesztése, a játéktevékenységre és a mozgásra alapozva.

Az erkölcsi, szociális érzelmek alakításának feladatai

„ Az erkölcs a valóság elsajátításának és átalakításának sajátos értékelő szabályozó módja, amely az embernek az egész világhoz való viszonyát a jó és a rossz ellentmondásos mozgásában ítéli meg, s ezen keresztül a közösségi érdek és a személyiség fejlesztésének nevében szabályozza az emberek magatartását. „

Célok, feladatok:

- Az intézményes nevelés folyamatában megerősíteni a családból hozott pozitív értékeket.
- Biztosítani a gyerekek számára, hogy az óvodában utánzásra alkalmas mintákat, viselkedésmódokat lássanak. Modellkövetéssel, szabályok megismerésével váljék természetessé a felnőtt által sugalmazott érték és megoldásmód.
- A gyermekeket nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, otthonos, szeretetteljes, derűs, családias légkör vegye körül, ahol a közösen szerzett élmények, munka, tevékenységek erősítik az erkölcsi- és akarati tulajdonságot. (együttérzés, segítőkészség, figyelmesség, kitartás, feladattudat, önfegyelem, önzetlenség, mások tisztelete, szeretete, elfogadása, megbecsülése).
- Pozitív érzelmi töltés jellemezze a felnőtt - gyermek, gyermek - gyermek kapcsolatot, segítse a barátkozást, a kapcsolatteremtő képességek erősödését.
- A gyerekek legyenek képesek észrevenni a környezetükben lévő emberi kapcsolatokban a jót és a rosszat.
- A külső világ megismerési folyamatában, környezettudatos magatartás fejlesztésében, a gyerekek erkölcsi és szociális kompetenciái fejlődjenek

A mindennapi testi- lelki edzés fejlessze a gyerekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- A gyermekek egyéni igényeinek figyelembevételével törekedjünk az esztétikus, a higiénikus gondozásra és az esztétikus megjelenés igényének kialakítására.

- Segítsük a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának, esztétikus, szép mozdulatainak kialakítását.
- Az ízlésformálást kezeljük kiemelten az óvoda mindennapjaiban: a természetben, a tárgyi, társadalmi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységénél teremtsük meg a rácsodálkozási élményeket, mely által a gyermekekben megerősödik az élménybefogadó képesség, a kultúra értékei iránti érzékenység, nyitottság.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A tárgyi- emberi- természeti környezetben a gyerekek legyenek képesek megkülönböztetni, mi a szép és mi a csúnya.
- A gyerekek ismerjék szűkebb, tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A gyermek esztétikai érzéke fejlődjön a környezetének megismerése által valamint a környezettudatos magatartás elsajátítása által

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, a szűkebb, tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- Keltsük fel a gyermekek érdeklődését, építsünk a kíváncsiságára, utánzási kedvére, amellyel rácsodálkozhat a világra, ez segítse elő az értelmi képességek fejlődését. (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, kreativitás)
- A meghitt beszélgetések, fejlesztő célú játékok, erősítsék a gyermekek kommunikációs készségét, beszélő kedvét, ösztönözzék őt kérdések feltevésére, válaszok adására.
- Az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy gondolataikat, érzéseiket szóval, mozgással, vizuális eszközökkel szabadon kifejezhessék.
- Keltsük fel a gyermek érdeklődését a környezetének megóvása érdekében.

Elvárások az óvodapedagógus felé

- Segítő, támogató, elfogadó attitűd, vidám felszabadult játéklégkör kialakítása.
- Differenciált nevelés iránti elkötelezettség.
- Jó empátiás készség.
- Gyermek-és családcentrikus hozzáállás.
- Környezettudatos szemléletmód
- Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítsék a környezettudatos magatartás kialakítását az óvodáskorú gyermekek fejlesztése közben.
- Nyújtson mintát a környezettudatos magatartásával környezete számára.
- Csapatjátékos.
- Önképzés továbbképzés, új irányzatok, módszerek megismerése.
- Fejlesztőpedagógiai, tehetséggondozás módszertani, gyógypedagógiai ismeretek.

6. A program rendszerábrája

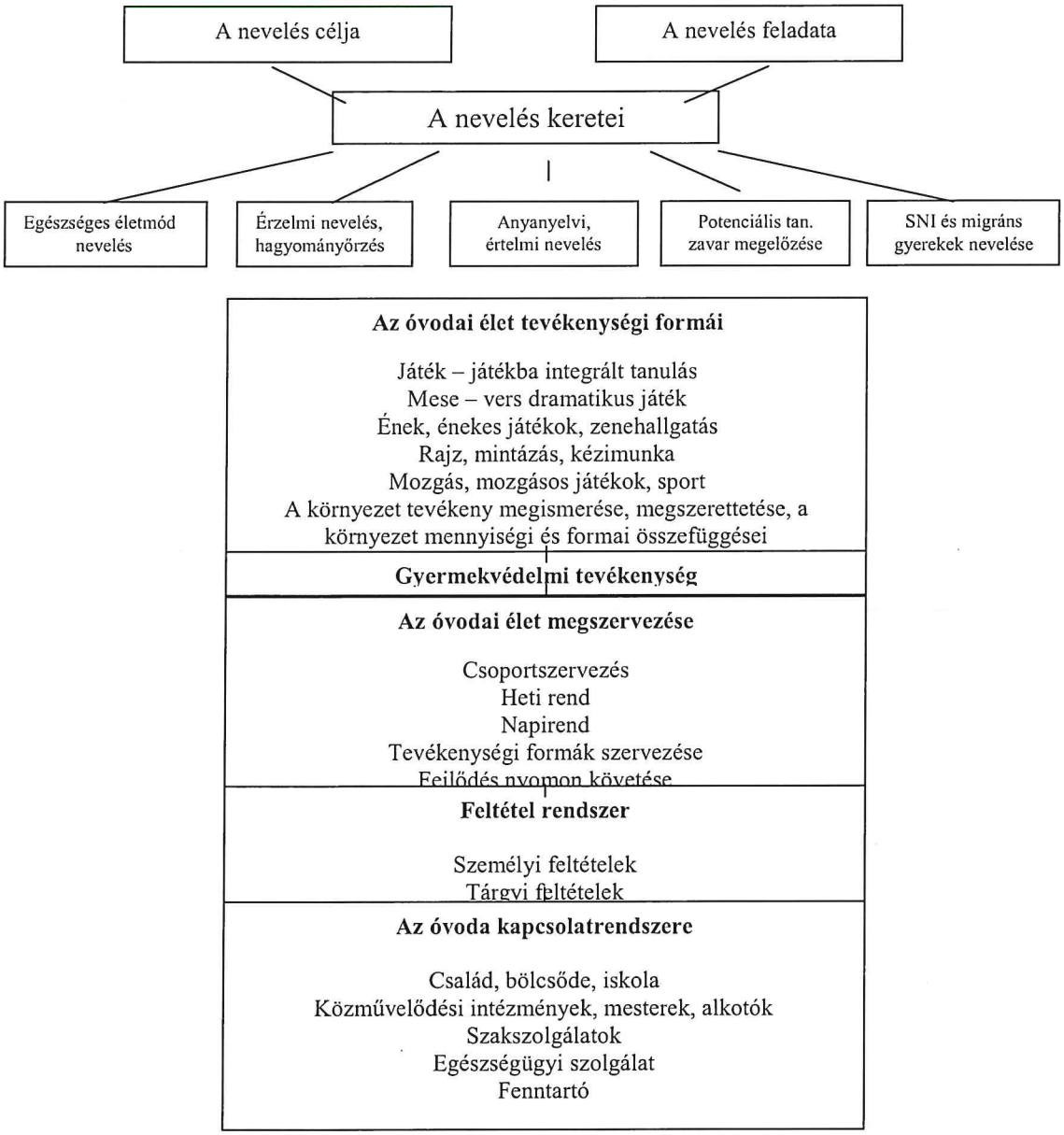

7. Az óvodai nevelés alapvető keretei

7.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása az óvodáskorúaknál kiemelt jelentőségű.

Az egészséges életmódra nevelés célja:

- A gyermekek testi- lelki szükségleteinek kielégítése, elősegítése.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása.

Feladatok:

- A gyerekek gondozása, testi- lelki szükségletük, mozgásigényük kielégítése.
- A gyerekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyerekek fejlődéséhez szükséges egészséges, életszerű, családias, biztonságot nyújtó környezet kialakítása.
- Rendezett környezeti kultúra iránti igény felkeltése.
- Környezettudatos magatartás megalapozása.

A gyerekek gondozása, testi – lelki szükségletük, mozgásigényük kielégítése:

- Az óvodapedagógus az óvodai felvétel után minden gyerekről anamnézist készít. Ezen elindítja az ismerkedést. Elsősorban a gyerekek testi szükségleteinek a feltárása hangsúlyos. Az óvodapedagógus gyermek családi életben elfoglalt helyéről gyűjt információt azért, hogy az egyéni sajátosságait figyelembe véve elősegítse a beszoktatást.
- A gyerekek gondozásában az óvodapedagógus - dajka – gyermek közötti meghitt viszony kiemelt jelentőségű. A gyerekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, tapintatot, elfogadást közvetítenek.
- A helyes napirend, a megfelelő szokásrend kialakítása, a folyamatosság az egészséges életmódra nevelést szolgálja. A gyerekeknek lehetőséget kell biztosítani, hogy önállóságuknak és egyéni tempójuknak megfelelően vegyenek részt a gondozási feladatok végzésében.
- Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától kezdve kísérje figyelemmel az óvodapedagógus. A elfogadás ideje alatt minden gyermekkel a dajkák bevonásával együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a testápolási szokások sorrendjét.
- A gyerekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg ezeket, és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyerekeket, de ne erőltessék az étel elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.
- Az étkezési szokásokat az óvodapedagógus a dajka bevonásával úgy alakítja ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon.

- A tízórai és az ebéd közös formában történik, de az óvodapedagógus döntése alapján, a tízórai lehet folyamatos is. A kicsik önkiszolgálóak, a középső és nagycsoportos korú gyerekeknél a naposok segítik a kiszolgálást.
- A délelőtti mindennapos gyümölcsfogyasztás biztosítjuk
- Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségféléket, gyümölcsöket, nemcsak főtt formában, hanem nyersen is.
- A testápolás, a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvónő a gyerekek ápolása közben teremtsen interakciót, hogy a gyermek kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni.
- Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védje a gyerekek érzékszerveit.
- A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC használatához megteremtjük a feltételeket úgy, hogy a gyerekek fokozatosan, önállóan végezzék ezeket a teendőket.
- Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermekeket, ezért az óvónő hasson a szülőkre, hogy többrétegűen öltöztessék a gyerekeket.
- A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyerekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a mozgáskoordináció fejlesztését.
- A gyerekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtjük meg a feltételeket. A gyerekek otthonról hozott ágyneműben és pizsamában alszanak, amelyet havonta rendszeresen visznek haza tisztítani.
- Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a mindennapok során a gyerekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék.
- Az elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat.
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása, amennyiben szükséges.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.

- A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a fejlesztő, prevenciós tornák, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformációk megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lábtartás javítható.
- A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennap edzési lehetőségük van. Erre a legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért minden nap a szabadba is tartózkodnak.
- Különböző évszakokban rövidebb-hosszabb kirándulásokat szervezünk a közeli hegyekbe, vagy távolabb egy napos kirándulásokat, busszal, vonattal.
- A mindennapos szervezett mozgásos játéktevékenység a mozgásszükségletük kielégítését szolgálja.
- A víz, kedvező hatását nyár folyamán, jó idő esetén, az óvoda udvarán lévő medencében is érezhetik a gyerekek, ahol kedvük szerint pancsolhatnak.
- Jó idő esetén lehetőség van az óvoda udvarán található KRESZ- pályán kerékpározni, rollerezni, télen a közeli hegyen szánkózni, csúszkálni. (Tokod)

- Mozgásfejlesztésben teret kap az egyéni szabadság, a mozgás az egyéni próbálkozások.
- Az egészséges életmód biztosításával a gyermekek egészségmegőrzését, betegség megelőzését segítjük elő.

A gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet kialakítása

- Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják a gondozás színvonalát, hatékonyságát. Az esztétikus, nyugtató hatású színharmónia, gazdag tárgyi környezet jó alapot ad az óvoda nevelőmunkájához.
- Az óvoda udvara az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Kertészünk segítségével olyanná formáljuk, hogy minél több időt tölthessenek ott a gyerekek és kényelmük is biztosított legyen. Ebben a munkában a gyerekek is aktívan részt vesznek. (lehullott falevelek gereblyézése, söprögetés, virágoskert közös rendezgetése) Mindez a természet szeretetére, közvetlen környezetünk szép iránti, esztétikai igényének a felkeltését is szolgálja.
- Balesetmentes környezetben mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget (hinta, csúszda, mászóka, homokozó, stb..)
- A különböző játékos mozgásos tevékenységekhez megfelelő terület áll rendelkezésre.
- Az udvaron árnyékos, napos játszórész ad lehetőséget a mozgásos játékokhoz. Megtalálható füves, homokos, betonozott rész, amelyet játékfajtának megfelelően használnak a gyerekek. Az udvart virággal, cserjével, fákkal tesszük esztétikusabbá.
- A csoportszoba a játék, alvás, étkezés helyszíne. Igyekszünk otthonossá tenni, hogy mindhárom tevékenységre alkalmas legyen. A teremben a gyerekek váltócipőt húznak.
- A több funkciót betöltő csoportszobát alkalmassá tesszük a szabad játékra, kialakítjuk az elkülönített kuckókat az esztétikai tevékenységekhez. Az óvónők megtervezik az igazi mesebirodalmat, vizuális, téri alkotáshoz, a zenei képességfejlesztéshez szükséges helyet.
- A csoportszobát barátságossá, otthonossá, esztétikussá varázsoljuk a gyermekek jó közérzetének biztosítása érdekében. A csoportszobák világítása is megfelelő, lehetőség szerint kihasználjuk a természetes világítás lehetőségét. A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzük.
- Az öltözők berendezése, világítása, fűtése, szellőzöttsége biztosítja a nyugodt vetkőzést, öltözést.
- A mosdóban megfelelő méretű, magasságú eszközök segítik a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek jellel ellátott törölközője, fésűje, fogmosó pohara, fogkeféje van.

Környezettudatos magatartás megalapozása

- Fő színtere az óvodában a külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenység forma, de valamennyi nevelési területre kihat, és azokkal kölcsönhatásban van, átfogja az egész óvodai életet.
- Óvodás gyerekeinket arra neveljük, hogy érezzék a környezet megóvásának fontosságát.
- Biztosítjuk számukra, hogy tapasztalással, utánzásos tanulással elsajátítsák a környezetkímélő, környezetvédő magatartást, hogy környezetüket tisztelő felnőttekké és később ezen értékek közvetítőivé váljanak.

- Nevelőmunkánk során arra törekszünk, hogy gyermekeinkben kialakuljon a szép, tiszta környezet iránti igény és a környezeti problémák iránti érzékenység.
- Az a cél hogy az óvodások felfigyeljenek a természet szépségeire, érezzék a felfedezés örömét, izgalmát és kialakuljon bennük az együttérzés, sajnálat, csodálat és a szeretet érzése, mely segít abban, hogy megértse helyét a természetben.
- ***Vegyék észre az ok-okozati összefüggéseket a természeti környezetükben a helyi sajátosságok bemutatásával***
- Felhívjuk figyelmüket a családi és tárgyi kultúra értékeire, megismertetjük velük a néphagyományokat.
- Megismertetjük velük a környezet szépítésének lehetőségeit – kert és udvarrendezés, ***szelektív*** hulladékgyűjtés, helyiségek díszítése.
- Segítünk abban, hogy a biztonságos életvitel szokásai kialakuljanak, megerősödjenek
- (egészséges táplálkozás, mozgás, séta, kirándulás, tisztálkodás, nyugodt környezet, kiszámítható életvitel, egymásra figyelés, egymás tisztelete)
- Gyűjtsenek tapasztalatot a talajról: termőföld, homok, agyag, kövek tulajdonságaikról.
- Megismertetjük a gyermekekkel, hogy a föld, a növények egyik lételeme – természeti érték.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyerekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat, zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasszanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Készségszinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkan beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltözködnek.
- A ruhájukat ki- begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet rakni, ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, törekvés.
- Az önkiszolgáló munka mellett naposként egymást kiszolgálják
- Váljék igényükké a rendszeres mozgás
- Fejlett mozgáskultúrával rendelkeznek.
- Sokszínű pozitív viszony alakul ki bennük az objektív világhoz, környezetre figyelő szokásokat, viselkedésformákat, sajátítanak el, természeti – emberi – tárgyi tapasztalatokat szereznek, melyek a biztonságos eligazodást segítik.
- Olyan szokások, viselkedési formák kialakulása, amely szükséges a környezettel való harmonikus kapcsolat, környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrendszer, a környezettudatos életvitel kialakulásához

7.2. Érzelmi, erkölcs és közösségi nevelés.

Az érzelmi nevelés, a szocializáció biztosítása már az óvodába lépéskor elengedhetetlen. Olyan légkört teremtünk melyben a kapcsolatok pozitívak, ahol mindenki jól érzi magát. Ez a légkör egyszerre segíti a szocializáció fejlődését, az „én „tudat alakulását, a gyermek

társas szükségleteit, a másság elfogadását, illetve biztosítja a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítő készség. önzetlenség, figyelmesség) kialakulását.

Feladatok:

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családias légkör megteremtése a beszoktatástól az óvoda végéig.
- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyerekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti pozitív kapcsolat kialakítása.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése, a társas kapcsolatok létrehozása mellett.
- A kisgyermek érzelmein keresztül éli meg a világot. Az óvodai környezeti nevelésnek, tehetséggondozásnak, érzelemorientáltnak kell lenni, amely örömöt, csodálatot ébreszt a meglévő szépségek iránt

Az érzelmi biztonságot nyújtó, családias légkör megteremtése a elfogadástól az óvodáskor végéig

A 3-4 évesre jellemző önérvényesítő, énes magatartástól az óvodáskor végére eljut a gyermek a kezdeményező, együttműködő, szociális magatartás, viselkedés szintjére. Mindezek feltétele a családias hangulat, az óvodapedagógusok, dajkák és az óvoda valamennyi alkalmazottjának pozitív, határozott mintaadása, közös élmények átélése.
A gyerekek iránti szeretetnek abban kell megnyilvánulnia, hogy meglássuk, megérezzük, hogy mire van szüksége, igénye, és ezt az igényt kielégítsük. Az óvodapedagógusnak és a dajkának ismernie és átéreznie kell a gyermekkor titkát.
Minden csoport egyéni szokás- és szabályrendszerrel bír, amely mélyíti a csoport összekovácsolását.
A jól kidolgozott, rugalmas helyzetekhez alkalmazkodó napirend tartalmaz állandó, mindig ismétlődő elemeket, ez növeli a gyermekek biztonságérzetét, elősegíti az időérzék kialakulását.
Az egyéni örömök mellett szerepet kapnak a közösen megélt örömök is. Ezek egy része előzetes tervezgetések, közös készülődés után teljesül be.
Fontos időpont, amikor a gyermek ismerkedik az óvodával. A megszokottól eltérő környezet, a szülőtől való elszakadás új helyzet, sokszor nehéz feladat.
Az óvodapedagógus a gyermek óvodába járása előtt ismerkedjen a családdal az otthonában, mert információt kap az anya-gyermek, és a család-gyermek kapcsolatról, a gyermek élettörténetéről. (anamnézis lap)
A–elfogadás időszaka meghatározza a gyermek érzelmi kötődését az óvodához. Biztosított legyen az átmenet a családból az óvodába. A szülő ismerje meg az óvoda belső életét.
Az óvodapedagógus mesével, ölbeli énekes játékkal, mondókával, érdekes élményekkel, játékkal kelti fel a gyermek érdeklődését. Lefekvéskor nyugalmas légkört teremt mesével, altatódalokkal.
A családias légkör megteremtése elősegíti a gyerekek társas kapcsolatának alakulását. Az óvoda közösen megtervezi és értelmezi hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyerekek aktív résztvevői legyenek. Az óvoda ünnepnapjaiban megjelennek a jelképek, az élményközvetítés, a szülőföldhöz fűződő pozitív viszony kialakítása.

Az óvodai alkalmazottak és a gyermek, a gyerekek valamint az óvodai alkalmazottak közötti pozitív kapcsolat kialakítása

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermek közössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy kell megszabni, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus a csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára érthetővé, vonzóvá teszi. Közös tevékenység, együttes tapasztalatok, élmények, munka során alakulnak ki a társas kapcsolatok, és bontakoznak ki a csoportra jellemző erkölcsi szabályok, normák. Az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket

- A felnőtt próbálja megérteni a gyermeket, szeretetteljes, empátiát sugárzó, odafigyelő, anyapótló magatartással.
- Parancsolás helyett igyekezzünk kérdezni.
- A gyermek mágikus képzeletét vonjuk be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában. (kiváló lehetőség a bábjáték).
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A gyermekek tevékenységéhez határok pontos megjelölésével biztosítsunk nagy szabadságot. „Határátlépésnél „vezessünk be konzekvenciákat.
- A nevelőközösség a szülőkkel közösen alakítsa ki a közösségi élet szabályait.
- Legyünk képesek nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érezzük a befolyásunkat.
- Segítsük a gyermekbarátságok kialakulását, ezeket formáljuk úgy, hogy a közösség többi tagjához is kötődjenek az egyének, törekedjünk az összetartozás élményének mélyítésére, a "mi" tudat alakítására.
- Alakítsuk a gyerekek érzés világát a kialakult konfliktusok feldolgozása során.
- A konfliktus feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással irányítsuk, mindenkit hallgassunk meg, hogy véleményt mondhasson a történtekről úgy, hogy a gyerekek felelősségérzete erősödjön.
- Minden gyermeket bátorítsunk, hogy a belső elégedettsége, pozitív én képe kialakulhasson.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek teljesítményét figyeljük, s minél többször örüljünk a fejlődésnek, támogassuk, ösztönözzük őket.
- Az agresszív gyerekek lehetőleg ne kapjanak figyelmet az erőszakosságuk révén. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni kell.
- Segítsük inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadását.
- A felnőtt-gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazásra törekedjünk a kívánság megnevezésével, az ok kiemelésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszédpartner megbecsülése, megértése, a konszenzuskeresés.
- Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.
- Személyes perceket biztosítsunk minden gyermeknek melyben saját és mások érzésének megfogalmazása is hangot kap.

- A gyermekek viselkedéskultúráját a felnőttek példáján keresztül fejlesztjük. A gyerekek iránti türelem, bizalom, a megfelelő szemlélet elősegíti a sikert és segít elviselni a sikertelenséget.
- Tilalom helyett adjunk a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. Örömünkkel jelezzük a dicséretet, és félelemkeltés nélkül jelezzük a veszélyeket, problémákat.
- Minél gyakrabban használjuk fel a humort, a szeretet kapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldja, a görcsösséget megszünteti.
- Nevelőmunkánk során elemezzük, vizsgáljuk a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Használjunk minél több játékos eszközt egyéni jellemzőjük, személyiségük megfigyeléséhez.
- Biztosítsuk a kiemelkedő képességű, adottságú, tehetségjelölt gyermekeknek a nyugodt, biztonságos légkört

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a gyerekekhez, felnőttekhez.
- Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra. Igénnyé válik a helyes cselekvés, viselkedés szabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén. A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktusos helyzetekben társaikkal egyezkednek, egyre inkább képesek egymás között igazságosan elrendezni nézeteltérésüket. Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel fogadják őket.
- Igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés. A tevékenységüket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben. Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetekben társaikkal képesek egyezkedni. Érvényesítik kezdeményező készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Szociálisan éretté válnak az iskolakezdésre
- Kialakulóban legyenek azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek

7.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés.

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés minden óvodai tevékenységi forma keretében megvalósul. Komplex feladat, a nevelési folyamat egészében jelen van, ahol lehetőség nyílik gyermek beszédének, anyanyelvi kultúrájának a fejlesztésére.

Feladatok:

- Beszélő környezet megteremtése
- A gyermek természetes beszéd-és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése.
- A gyermek meghallgatása, gyermeki kérdések támogatása.
- A kommunikáció különböző formáinak alkalmazása.
- Mintaadás a nyelvi szabályok betartásával, példaértékű beszéddel.
- Az anyanyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése a gyerekekkel
- Fejlődjön a gyermek beszédészlelése, beszédmegértése

- Aktív, passzív szókincsfejlesztés
- Önkifejezés megalapozása a helyes nyelvhasználattal, amely elősegíti az értelmi képességének fejlődését
- A gazdag fantáziával, jó szókinccsel rendelkező gyermekek számára megmutatkozási lehetőség biztosítása/tehetséggondozás/
- Szülői szemléletformálás érdekében, szülők bevonása az anyanyelvi nevelés célkitűzéseibe, megvalósításában.

Beszélő környezet megteremtése

Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat, és a felmerülő kérdésekre választ kapnak

A gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése

- Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával, (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kapcsolatokat.
- Sokoldalú tapasztalatszerzés után a gyermeknek legyen lehetősége élményei felidézésére.
- Építsünk a gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére, az egyéni érdeklődési kör figyelembevételével.

A gyermek meghallgatása, gyermeki kérdések támogatása

A gyermek beszéd és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól mely előnyös, vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

Az óvodapedagógusnak differenciáltan kell foglalkoznia a nyelvileg hátrányos helyzetű, a fejlesztendő, és kiemelkedően fejlett gyermekekkel.
A felnőttek hallgassák meg a gyermeki kérdéseket, válaszoljanak azokra, és ösztönözzék a gyermeket újabb gondolatok megfogalmazására.

A kommunikáció különböző formáinak alkalmazása

- A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól.
- A jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést.
- A pedagógus teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse a gyermekek szókincsét, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket, bővítse verbális és nonverbális eszköztárukat.
- Mintaadás a nyelvi szabályok betartásával, példa értékű beszéddel
- A gyermekre figyelő, jó beszédpéldát adó, jól artikuláló, választékosan beszélő környezet biztosítása, mely a gyermek nyelvi fejlődését pozitívan segíti elő.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- A gyermek szívesen és bátran beszélget gyermektársaival és a felnőttekkel egyaránt.
- Képes kifejezni érzéseit, gondolatait, tapasztalatait.
- Bizalommal kérdez, válaszol a felé irányuló kérdésekre.
- Ismeri és alkalmazza a kulturált társalgás szokásait.

Váljon az anyanyelvén szívesen beszélő óvodás gyermek anyanyelvét szerető-, értő-, ápoló kisiskolássá, felnőtté, bejárva az egészséges nyelvfejlődés sajátos, csak rá jellemző útját.

Értelmi nevelés

- Az értelmi nevelés a gyermek spontán szerzett tapasztalataira, élményeire, ismereteire, kíváncsiságára épít, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetből az óvodapedagógus tudatos és tervezett irányításával.
- Szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával valamint az egyéni képességek kibontakoztatásával

Feladatok:

- Inger-és élmény gazdag környezet biztosítása a gyermeket körülvevő természeti-társadalmi környezetből.
- Gyermeki spontán tapasztalatszerzés, kísérletezés, felfedezés lehetőségének biztosítása
- A gyermek spontán, és az óvodapedagógus tudatos irányításával szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, rendszerezése
- Az ismeretek, tapasztalatok változatos élethelyzetekben történő gyakorlása,
- Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) ***és a kreativitás*** fejlesztése
- A gyermeki alkotókedv fenntartása, alkotóképesség fejlesztése példamutatással, a fejlődést elősegítő ösztönző környezet biztosításával.

Értelmi fejlesztés gyakorlata:

A pedagógus feladata:

- a fokozatosság elvének betartásával célirányos fejlesztés
- a gyermek életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének figyelembe vétele
- részképességbeli hiányosságok feltérképezése
- mérés /DIFER/
- egyéni fejlesztési terv készítése, amely tartalmazza a fejlesztés irányát, és az elért eredményeket
- kompetenciák fejlesztése alkalmával foglalkoztató füzetek, kiadványok használata a középső- és nagycsoportban /Pl.: Oszkár a kistigris.., stb./

A célirányos fejlesztéssel, fokozatosság elvét betartva, a gyermek életkori sajátosságait és fejlettségi szintjüket figyelembe véve célozza meg azokat a fejlesztendő területeket, amelyekben a gyermek részképességbeli elmaradása tapasztalható. Az óvodapedagógusok a mérési eredmények megismerése után (DIFER), a gyermek egyéni fejlesztési tervében jelölik, nyomon követik a fejlesztés irányát és az elért eredményeket.

DIFER mérés
Feltérképezi az írásmozgás-koordináció fejlettségét, amely az íráskészség elsajátításának előfeltétele. Megnézi a beszédhanghallást, amelynek fejlettsége az olvasási készséget határozza meg; a relációszókincs fejlettségét, amely a nyelvi információk vételéhez

szükséges. Vizsgálja a matematika tanulásához elengedhetetlen elemi számolási készséget, valamint a tapasztalati következtetést és a tapasztalati összefüggés-kezelést, mely a kritikus tanulás feltétele. Méri továbbá a beilleszkedéshez, együttéléshez szükséges elemi szociális készségek szintjét.

2. Foglalkoztató füzetek alkalmazása az óvoda-iskola átmenet támogatása érdekében, amennyiben a pénzügyei fedezete rendelkezésre áll.

Fejlesztési feladatok, fejlesztendő területek, képességek, készségek

- akarat
- a környezet tisztaságára nevelés / a tiszta, esztétikus környezet iránti igény erősítése
- anyanyelvi nevelés: szókincsbővítés
- bátorság
- beszédkészség
- csoportosítás
- egészséges életmódra nevelés
- egészséges táplálkozási szokások erősítése
- egyensúlyérzék
- együttműködési képesség
- elemi számolási készség
- elemi szociális motívumok és képességek
- empátiára, toleranciára nevelés
- finommotorikus koordináció
- grafomotoros és reprodukciós készség / vonalvezetés, vonaltartás és reprodukciós készség gyakorlása nagy- és finommozgással / helyes vonalvezetés és vonaltartás gyakorlása
- gyors döntési és alkalmazkodási képesség
- hallás
- halmazképzés
- halmazok összehasonlítása az elemek valamely tulajdonsága szerint
- időrendiség
- irányított összehasonlítás
- irányok: jobbra-balra / alatt-fölött / fel-le
- írásmozgás-koordináció
- kapcsolatteremtő képesség
- kifejezőképesség
- kommunikációs képesség
- koncentrációs képesség / tudatos összpontosítás
- környezettudatos magatartásformák kialakítása
- megfigyelőképesség
- mennyiségek összehasonlítása (sok, kevés, legkevesebb, legtöbb, több, kevesebb stb.)
- mozgásreprodukciós képesség
- művészetekkel való találkozás
- olyan szokások, viselkedésformák megalapozása, amelyek elősegítik a természetes környezettel, az ott lévő értékekkel való harmonikus kapcsolat kialakulását
- önbizalom erősítése
- összehasonlítás (valamely tulajdonság – nem mennyiség – alapján)

- párok létrehozása
- relációszókincs
- rendszerezés
- ritmusérzék
- sorozatok készítése / soralkotás
- szabálytudat
- szelektív hulladékgyűjtés fontossága
- szem-kéz koordináció
- szín- és formalátás / színek felismerése
- térérzék, téri tájékozódás
- türelem, kivárás képessége / tűrőképesség
- zenei képességek

A fejlődés eredménye óvodáskor végére

- A gyermek képessé válik az összefüggések felfedezésére.
- Él benne az alkotás, kísérletezés vágya, mer és tud alkotni.
- Képessé válik a későbbi iskolai feladatok teljesítésére, megértésére, örömmel tevékenykedik.

8. Napirend

Nyitástól – ebédig (5-35 perces csoportos foglalkozások szervezése)	Szabad játék (Alvás, pihenés biztosítása az ezt igénylő gyermekeknek.) Játékba integrált egyéni és csoportos tevékenységek Testápolási teendők Tízórai Verselés-mesélés, dramatikus játék Rajz, festés, mintázás, kézimunka Ének- énekes játék, gyermektánc Környezetben szerzet élmények, tapasztalatok rendszerezése, benne matematikai tartalmú tapasztalatszerzés Szabad játék és játékos mozgás a csoportszobában/ szabadban Énekes játékok az udvaron Séták, kirándulások, tapasztalatszerzés Mindennapos szervezett mozgásos játék
Ebéd (kb. 11.45-13.00-ig)	Testápolási teendők Ebéd Testápolási teendők
Ebédtől – Uzsonnáig (kb.13:00-14:50)	Mese, altató Pihenés, folyamatos felkelés
Uzsonna (kb.15:30-tól)	Testápolási teendők Uzsonna Testápolási teendők

Uzsonnától- Az óvoda zárásáig (kb.15:00-től)	Szabad játék Mozgásos játékok a csoportszobában és a szabadban Választható párhuzamos tehetséggondozó gazdagító tevékenységek

Cselekvő, felfedező kezdeményezett, játékba integrált tevékenységek

- Az egyes művészeti területek szorosan összekapcsolódnak, témájukat az évszakok és az ünnepek határozzák meg.
- A szervezett tanulás munkaformái: frontális, mikro-csoportos, egyéni
- A nap folyamán a szabad játék biztosítása mellett, 5-35 perces csoportos foglalkozások szervezése.

9. Differenciálás, inklúzió, integráció

A differenciálás

Programunkban a differenciált fejlesztés azt jelenti, hogy minden gyermek a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint tudjon fejlődni és ki tudjon kibontakozni. Véleményünk szerint a kiugró képességű gyerekek fejlesztése is ebbe a körbe tartozik, hiszen az elv azonos, mert mindenkit a maga szintje és képességei szerint kell nevelni. A kisgyermek fejlődésében nem hagyjuk figyelmen kívül az érést, amely a fejlődési folyamat sajátos, ám mindig jelenlévő jelensége. Tudjuk, hogy az érés során válik láthatóvá, hogy a fejlődés nem egyenletes, nem egyenes vonalú, felfelé tartó irány, hanem hol felgyorsuló, hol lassuló, időnként stagnáló, néha visszaeső vonulat. Legtöbbször nem tudható előre, hogy a személyiség mely összetevői fejlődnek majd „jól", vagy mely összetevői alakulnak másképp, illetve azok mikor „hozzák be" magukat. A hagyományosan jól fejlődő jegyek és az eltérően fejlődők együttesen vannak jelen a személyiségben, valamint az egyes képességek sem egyszerre és nem egyenletesen fejlődnek. Óvodapedagógusaink tudják, hogy a kisgyermek tulajdonságainak, képességeinek változásai egyfajta diszharmóniát eredményeznek, amely csak látszatra nem harmonikus.

Inklúzió

Nevelésünkben az inklúzió azt jelenti, hogy a „minden gyerek más" elvet valljuk, elfogadjuk a gyermek személyiségét, képességeinek, egyéniségének, nevelési szükségleteinek megfelelően oktatjuk, neveljük. Ez az elv programunk minden elemében érvényesül.

Integráció

Az integráció az inkluzív pedagógiai gyakorlatunk azon része, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő gyermekek elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti. Programunkban a differenciálás értelmezése az inkluzív pedagógia ez adja az integrációs nevelésünk ideológiai hátterét. Inkluzív pedagógiánkban a cél a gyermek saját szintjének maximumára való eljuttatása.

Akkor eredményes a programunk, ha a gyermekek saját kereteiken, szokásaikon belül és azokkal együtt képesek fejlődni, egy nevelési szintéren belül, ahol többen (sokan) nevelődnek együtt.
Ez a bánásmód egyénre tervezett pedagógiai gyakorlatot igényel, folyamatos visszacsatolást, nyomon követést. Álláspontunk szerint a tanulás során (a szociális tanulás esetében is) mindig

az előzetes ismeretekre kell építenünk, amelyben benne van az egyén előtörténete, sorsa, kapcsolatrendszere, kontextusai, attitűdje, teljes személyisége.

Az óvodai integráció mindennapjaiban a játékot tekintjük alaptevékenységnek. Az óvodai játék szabad, de nem szabados! Véleményünk szerint a gyermek játékát a spontaneitás, az öröm, az előkészítés jellemzi, ami nem más, mint egyfajta tanulás. Minden gyermek játszik, noha nem játszik minden gyerek egyformán. Éppen ezért a gyermek játékát folyamatosan megfigyeljük, és ez által ismerjük meg a gyermek személyiségét, kapcsolatait, társas magatartását, elmélyültségi fokát, verbális képességeit, gondolkodását, ismereteit, mozgását. Programunkban a játék megfigyelése elősegíti a differenciált tervezést, a konkrét célok, feladatok, módszerek, eszközök, időkeretek, munkaformák meghatározását.

A pedagógus feladata a dajkák, pedagógiai asszisztensek felkészítése és bevonása a kisgyermek nevelésébe. Óvodapedagógusaink érzelmileg azonosulnak az integrációval, elfogadják és természetesnek tartják. Fontosnak tartjuk, hogy megértsük a gyermek adott állapotának lényegét, és a fejlesztéséhez vezető utat. Az óvodapedagógusok feladata gyerekközösség és az érintett kisgyermek kapcsolatában az együttélés alakítása a mindennapi élet megszervezése és irányítása.

9.1. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrációja

Célunk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek léte, nevelése és fejlesztése illeszkedjen az óvodai nevelésünk egészébe.

Mivel minden gyerek más, ezért szemléletünk alapja a differenciálás a

kiemelt figyelmet igénylő gyermek

a)

<u>különleges bánásmódot igénylő gyermek</u>

aa) sajátos nevelési igényű gyermek

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

ac) kiemelten tehetséges gyermek

b)

a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint <u>hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek</u>

estében.

Programunk felfogása szerint:

- minden kisgyerek fejleszthető.
- gyermek meglévő képességeiből indulunk ki

A gyerekek fejlődésének nyomon követésekor megismerjük pillanatnyi fejlettségi állapotukat annak érdekében, hogy tovább lehessen fejleszteni őket. A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek is különbözőek, egyediek, ezért speciális nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más.

A pedagógusaink értő figyelemmel fordulnak feléjük. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknek, önmaguknak is kell cselekedniük önmagukért. Minden gyereknek joga van, életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő szinten, tisztában lenni saját állapotával, jogaival és lehetőségeivel.

A gyerekek képességstruktúrájuk bizonyos területén, egy bizonyos szinten állnak, de lehet, hogy egy másik területen már más szintű fejlettséget mutatnak. A szintek belső tartalmát állandónak tekintjük, de a szintek és a gyerekek egymáshoz rendelését nem.

Pedagógiai programunkban a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése több irányban történik:

- A tevékenységorientált fejlesztés, gazdagító programok által (pl. zene-ovi, néptánc, vizuális nevelés, néphagyomány-ápolás)
- A gyermekek spontaneitásából kiinduló fejlesztés.
- A feladatorientált fejlesztés során az óvodapedagógus kompetenciájánál fogva a differenciálási szintekre és a képességfajtákra vonatkozó ajánlásokat variálja az adott kisgyerek fejlettségi szintjéhez, állapotához igazítva, figyelembe véve a segítő szakkompetencia (pszichológus, logopédus) útmutatásait.
- Az óvodapedagógus a gyermeki személyiség minél több szféráját próbálja bevonni a fejlesztésbe, oly módon, hogy a feladatot és a személyes élményt egy szituációba integrálja.

9.2. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése

Az alábbiak szerint a szükséges pedagógiai feltételeket biztosítjuk a sajátos nevelési igényű gyermek számára

a) A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;

b) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;

c) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;

d) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;

e) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;

f) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.

Az óvodánkban megvalósuló - integrált - nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelésük. Az együttnevelést vállaló intézményként többet vállalunk, magasabb értéket kínálunk a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált fejlesztésben részt vevő óvodaként

a) figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,

b) külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat). Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok

felkészítésére, óvodánk sajátos teendőinek ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítjuk mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a habilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülés specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság" alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógusunk

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján - szükség esetén - eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, problémamegoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező - gyógypedagógiai tanár/terapeuta - az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd) eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermek

A mentális és viselkedési zavar biológiai, pszichológiai, és szociális tényezők és kölcsönhatások következményeként alakul ki. A gyógypedagógus, gyermekvédelmi

szakember és az óvodapedagógus közös, a családdal szoros kapcsolatot fenntartó együttműködése segítheti a gyermek eredményes fejlesztését.

A beszédfogyatékos/ akadályozott beszédfejlődésű gyermek

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex - az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó - nevelési környezetben valósulhat meg.

Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segít az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.

A sajátos nevelési igényű gyerekek részére az óvodai nevelést akkor biztosítjuk, ha a gyermek képes az óvodai közösségben való részvételre. A gyerek fejlesztését az illetékes bizottság állásfoglalása alapján szervezzük meg biztosítva, a megfelelő képesítésű szakembert. Amennyiben tapasztalataink a szakértői bizottság állásfoglalását nem támasztják alá, javasoljuk a gyermek felülvizsgálatát és új megoldási módok keresését.

9.3.Hátrányos és halmozottan hátrányos gyerekek nevelése

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Bármilyen hátrányos helyzetből származó lemaradás csakis szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve ellensúlyozható. A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségünknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Az óvodai programunk jellemzője a gyermekközpontú és családorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja. Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

1. Szervezési feladatok

1.1. Integrációt elősegítő csoportalakítás
1.3. Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
1.4. A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása

2. Nevelőtestület együttműködése (rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások)

3. Pedagógiai munka kiemelt területei

3.1. Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
3.2. Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)

3.3. Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
3.4. Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
3.5. Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
3.6. Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei)

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka

4.1. Egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia vizsgálat) kezdeményezése, megszervezése
4.2. Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok)
4.3. Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, táborok szervezése; rendezvények látogatása)
4.4. A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés

5. Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal

5.1. Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
5.2. Védőnői hálózat (korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás)

6. Óvoda-iskola átmenet támogatása

6.1. Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási késztetés, monotónia tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása)
6.2. Iskolaválasztás támogatása (szülők tájékoztatás)
6.4. A gyerekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében

7. Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

7.1. Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
7.2. A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása
7.3. Rendszeres (napi, vagy heti) tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon. (Nyílt nap a csoportban, óvodában)
7.4. Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása
7.5. Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése (Papa-mama klub, farsang, karácsony, anyák napja,

8. Intézményi önértékelés, eredményesség

8.1. Intézményi önértékelés készítése
8.2. Eredményesség (indikátorok teljesülése: hiányzás csökkenése, DIFER mérésnél a hozzáadott érték, iskolakezdés megfelelő időben az iskolaérettség elérése) mérése, elemzések készítése az éves óvodavezetői beszámolóban

9. *Várható hatások, eredmények*

9.1. A gyerekek beilleszkednek, biztonságban érzik magukat a befogadó óvodai közösségben.

9.2. A szülők tapasztalják a befogadó környezet pozitív hatását, ezért ők is segítséget tudnak nyújtani a gyermek elfogadásában és fejlesztésében.

9.3. Óvodánk nevelőtestülete megfelelő kompetenciával kezeli és fejleszti az átlagtól eltérő fejlődésű, helyzetű gyermekeket.

9.3.1. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek,

Feladatok:

- Bizonyos funkciók tartós stagnálása esetén visszatérni a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, ahol még biztonságosan mozog, és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat el kell juttatni őt a következő szintre.
- A lemaradások természetes módon történő fejlesztése sok mozgással, játéktevékenységgel.
- Idő és lehetőség biztosítása a hiányosan elsajátított vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására.

9.3.2. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

A tehetség korai jelei:

Vannak gyerekek, akiknél már igen fiatal korban feltűnik, hogy adottságai valamilyen területen az átlagosnál lényegesen jobbak, és ehhez sokszor a kíváncsiságnak és az akaratnak szokatlan erőssége társul. Éppen ezért óvodás korban érdemes beszélni a tehetség, azaz „a tehetség ígéret" felfedezéséről, a személyiség optimális fejlesztéséről. Fontos kérdés, hogy adottságaival később hogyan tud élni a gyerek, hiszen az adottság csak egy lehetőség, amely áldássá válhat a belső erők és a környezet hatásai által. Nem szabad ugyanis a tehetség kialakulásánál figyelmen kívül hagyni, hogy az adottságok csakis a pozitív, a gyereknek megfelelő környezeti hatások által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé.

Kiemelkedő szerepe van tehát:

- a családnak
- az óvodának
- a társaknak

A tehetséget gyakran – tévesen – kizárólag a kiemelkedő képességűekkel azonosították.
A képességek azonban bármely fontos is csak egyik összetevőjét alkotják.

Ezek az összetevők, amelyek állandó kölcsönhatásban vannak, a következők:

- Átlagon felüli képességek (általános és speciális).
- Kreativitás (eredetiség, rugalmasság).
- Feladatkötelezettség (kíváncsiság, érdeklődés, szorgalom, kitartás).

Tehetségazonosítás szempontjai:
- Kreativitás jellemzői
- Szociális képességek jellemzői
- Intellektuális képességek jellemzői

Tehetségre utaló jegyek az óvoda gyakorlatában

Az óvoda a maga kiegyensúlyozott légkörével, változatos, kötetlen lehetőségeivel, gyermek igényeire való odafigyeléssel, minél szélesebb tapasztalat nyújtásával, önbizalom erősítésével, akarva akaratlanul felszínre hozza a többet teljesítő gyerek adottságait, képességeit.

Tehetség felismerésének színterei lehetnek:

- Vizuális tevékenységben
- Zenei tevékenységekben
- Mozgásos tevékenységben
- Irodalmi, anyanyelvi, drámajáték során
- Logikai, matematikai tevékenységben
- Természeti témakör közben
- Szociális

Tehetségígéretek beazonosítása:
- ha kreatív, eredeti ötletei vannak,
- ha kiemelkedően tájékozott valamely témában, sok kérdése van, megdöbbentő a logikája,
- ha átlag feletti a megfigyelő képessége,
- ha kiváló az emlékezete, határozott az érdeklődési köre,
- ha ügyes a nagymozgásokban,
- ha kiemelkedő a kézügyessége,
- ha nagyon jó a ritmusérzéke, hallása, zenei képessége,
- ha szívesen mond mesét-verset, választékosan fejezi ki magát,
- ha 4-5 évesen már olvas

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapok során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.
A kiválóan kreatív, tehetségígéretes gyermekek saját csoportjukban élik az óvodás életüket. A gyermekek szabadon dönthetnek arról, hogy részt kívánnak-e venni a felkínált tevékenységekben.

A gyermekek fejlesztése két síkon történhet: napi tevékenységekbe, játékba, illetve kiscsoportos kreativitást fejlesztő foglalkozások keretében, továbbá délutáni tehetséggondozó műhelyekben.
Tehetséggondozás színterei még a napi tevékenység mellett ünnepeinkre, néphagyományos jeles napokra készülés, ahol az egyéni bemutatkozásra is lehetőség nyílik.

Az óvodapedagógusi feladatok, a tehetség felismerésekor

- Az óvodapedagógus szűrje ki a kreatív, kiváló adottságokkal, képességekkel rendelkező gyermekeket
- Tehetséges gyermekek alkotó- alakító tevékenység feltételeinek megteremtése. Tartalmának, minőségének fejlesztése valamint szervezeti formáinak biztosítása
- Élményszerző, sokszínű programok szervezése
- Ösztönözni, motiválni, erősíteni a gyermekek kreativitását
- Csoportokban, egyéni kompetenciák sokoldalú, differenciált, fejlesztése napi tevékenységbe ágyazva /kiscsoportos tevékenység közben is/
- Olyan speciális, célzott tevékenységek szervezése, amelyek kiegészítik a direkt tehetségfejlesztést/vizuális, ének, mozgásos, logikai, amelyek fejlesztik a kreativitást, szociális, intellektuális, általános képességeket/
- „Év múlik, évet ér" évszak búcsúztatók megszervezése az aulában/tehetségjelölt gyerekek megmutatkozásával/
- Évszakonként kiállítás szervezése a gyerekek munkáiból"Ovi galéria"címen
- A közös tevékenységek során készült programokról, fotó kiállítás rendezése év végén
- Tehetségműhelyek programjainak megszervezése.
- Minden óvónő rendelkezzen tehetséggondozási fejlesztési tervvel, amely tartalmazza a speciális célokat (tehetségígéretes gyermekek fejlesztése érdekében)
- Átgondolt, tervszerű munkával a kreatív, tehetségígéretes gyermekek komplex fejlesztése /a gyermek tehetségével összefüggő erős oldalak támogatása, gyenge területek kiegyenlítése, valamint minden terület fejlesztése/
- Pihenés, relaxáció lehetőségének megteremtése
- Továbbra is bátorító felnőttként viselkedik, beszélget a szülővel, tanáccsal, ötlettel látja el, biztatja, meggyőzi.
- Lehetőséget ad a gyermeknek a tehetsége gyakorlására, maga módján fejleszti a gyermeket.
- Tájékoztatja a következő intézményt a gyermekkel kapcsolatos felfedezéséről.
- Szülők bevonása a tehetséggondozási célkitűzéseinkbe, megvalósításába/családi programok, „tehetséggondozó „tevékenységek délután, tanácsadás/

Tehetséggondozás színterei:
- saját csoportjukban élik mindennapjaikat,
- napi tevékenységek, játékok, kiscsoportos foglalkozások,

10. A migrációs populáció integrációja

A nemzetközi vándorlások (migráció) hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.

Óvodai nevelési programunkban olyan készségek fejlesztése is a cél, mint a kognitív, az eszköz jellegű (kommunikációs képességek fejlesztése) és a szociális készségek (kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés) fejlesztése.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Feladatunk: A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

Kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében

- A család a szocializáció első színtere.
- Erősítsük családi nevelést.
- A szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk.
- Személyes kapcsolat alakítunk ki a szülőkkel.
- A családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk.
- A szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.
- A gyermeknevelés szakmai támaszrendszerének kiépítésére törekszünk.

11. A program tevékenység kerete

Hagyományőrzés

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, melyhez az óvónő a gyerekek kívánságát kielégítve, folyamatosan biztosít változatos tevékenységet. A hagyományok ápolása közben történő együttjátszás, együttmunkálkodás, tervezgetés, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Az ünnepeink, néphagyományos jeles napokra készülés, egyéni megmutatkozásra is lehetőséget biztosít.

A néphagyomány ápolása szorosan összefügg a környezeti neveléssel, általa a gyermek megismeri a helyi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeit.
Tevékenységeinket az évszakok, a természet változásai köré csoportosítjuk, amelyben helyet kapnak a népi hagyományok feleleventése, megjelenítése.

Mihály napi vásár (Tokod- Üveggyár)

Mézeskalácsot készítünk, a nagycsoportosok műsort adnak, népművészeti kiállítást szervezünk.

Családi délután (Tokod)

Az óvoda udvarán szervezzük. Családi mozgásos vetélkedők, étel, ital, tábortűz, táncház, közös éneklés szórakoztatja a résztvevőket.

Szüret

Ismerkednek az őszi gyümölcsökkel, almáról, szülőről szóló dalokat, mondókákat hallgatnak. Esetleg részt vesznek a szüretben, megfigyelik a szülőprést, a must készítését. A

csoportszobát feldíszítik az ősz terméseivel. Az erdei séták során összegyűjtött terméseket az élő sarokban elhelyezik.

Márton nap (Tokod)

A gyerekek lampionokat készítenek, Márton napi dalokat, verseket tanulnak. Az óvodából menetben indulunk a falu utcáján, egészen az Alkotóházig, ahol eljátszzuk Szent Márton történetét, énekelünk, verselünk. Étel, ital várja a résztvevőket.

Lampionos felvonulás (Tokod- Üveggyár)

Az iskolával közösen felvonulnak a gyerekek, az iskola udvarán megvendégeljük őket.

Tokodi búcsú

Az esemény előtt kézimunkáznak, játékokat készítenek, figyelemmel kísérik a hinták felépítését, feleleveníti élményeiket. A búcsú napja után folytatódik az élmények feldolgozása.

Mikulás

A csoportok versekkel, dalokkal készülnek, feldíszítik a termet és várják a Mikulás érkezését, aki meghallgatja a gyerekeket, beszélget velük, és megajándékozza őket.

Advent

A gyerekek megismerkednek az advent jelképeivel, koszorú, naptár. Minden nap kinyitnak egy adventi napot. Feldíszítik az óvodát a közelgő ünnep alakalmából, mézeskalácsot sütnek, díszeket készítenek. Megismerik a kis Jézus születésének történetét. Pásztoros jeleneteket játszanak. Karácsony ünnepére versekkel, mondókákkal, dalokkal készülnek.

Karácsony

A karácsony megünneplésén az óvoda összes csoportja részt vesz. A feldíszített fenyőfa alatt karácsonyi dalokat hallgatunk és énekelünk. A nagyobb gyerekek betlehemi jelenettel, tánccal kedveskednek a kisebbeknek.

Farsang

A gyerekek farsangi álarcot, maskarákat készítenek, farsangi, télbúcsúztató dalokat, mondókákat, verseket, tréfás meséket, verseket, hallgatnak és tanulnak. A farsangot zenés mulatsággal a csoportok együtt ünneplik, a családok részvételével. Az ünneplésen kedvük szerint jelmezbe öltöznek.

Kirándulás a Monostori – erődbe (Tokod- Üveggyár)

A gyerekekkel felzászlózzuk az ágyukat, megnézzük a kiállítást.

Március 15.

Magyar jelképeink, szimbólumaink megismertetésének napja. Minden gyerek kokárdát kap, képeket nézegetünk huszárokról, katonákról, az akkori öltözködési szokásokról. Az ünnepnek megfelelően feldíszítjük a csoportokat. Kossuth nótákat hallgatunk, közös éneklés és versmondás után koszorút helyezünk el a Petőfi szobornál.

Föld víz világnapja

Több lehetőség közül választanak a csoportok

- kirándulás az Únyi patakhoz,
- kirándulás a Duna partra,
- látogatás a Vízügy Múzeumba,
- kirándulás a környező hegyekre, erdőkbe,

Húsvét

A szülők és gyerekek részt vesznek az ünnepi előkészületben. Segédkeznek a csoport feldíszítésében. Különböző technikákkal tojásokat, egyéb húsvéti díszeket készítenek. A fiúk locsoló verseket tanulnak, locsolkodnak, megismerkednek a helyi népszokásokkal. A gyerekek az udvaron elrejtve ajándékot keresnek és találnak maguknak.

Egészségnap

Tavasszal 1-2 egészségnapot szervezünk, amelyben van sport, egészséges életmódra nevelés, egészség-megőrzési szokások tudatosítása (életviteli szokások, gyümölcs, zöldségfogyasztás)

Anyák napja

Minden csoport meghívja az édesanyákat, nagymamákat, apukákat, hogy együtt ünnepeljenek. A gyerekek dallal, versel, drámajátékkal, kis ajándékokkal köszöntik az anyukákat és nagymamákat.

Gyereknap

A gyereknapot minden évben igyekszünk változatossá tenni a gyerekek számára. Vendégművészeket hívunk, és különféle játékos programokkal kedveskedünk.

Évzáró

Az iskolába induló gyerekek dallal, verssel, tánccal búcsúznak el az óvodától. Ezt az ünnepet is a szülők, nagyszülők részvételével szervezzük.

Az óvodába több alkalommal vendégművészeket hívunk, előadásokat szervezünk.

12. A program tevékenység formái

12.1. Játék

„ A játék nem más, mint a lélek megnyilvánulása.
Segítségével olvashatóvá válik a lélek."
(Ancsel Éva)

A játék a kisgyermekkor elemi pszichikus szükséglete, amely életformát, életmódot jelent a gyerek számára. Az óvodás játékban él és fejlődik. A fejlődő idegrendszer egészséges megnyilvánulása a játék, ennek hiánya vagy különleges sajátosságai azonnal jelzik a fejlődés bármely problémáját.

A játék tevékenység célja

- A gyerekek szabad képzettársításának elősegítése.

- Az intellektuális,(anyanyelvi-értelmi) mozgásos, szociális tapasztalatok többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakozása.
- Sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, a játékban integrált tanulás.
- Társadalmi, környezeti, természeti ismereteinek bővítése, amelyet játékában felhasználhat, bővíthet, gyakorolhat.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása, az óvodapedagógus tudatos jelenléte, együtt játszás a gyermekkel
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának gazdagítása, a gyerekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- A játékfajták és azok tartalmának, minőségének gazdagítása, az egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- A gyermekek beszédkészségének fejlesztése.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.
- Élményszerzési lehetőségek, és eszközök biztosítása.
- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása.
- Játékban alkalmazott módszerek segítsék elő a környezetükből megszerzett ismeretek felhasználásának lehetőségét, integrációját, interiorizációját.

Mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és zavartalanul szükséges a gyermeknek játszani, a szabad játék túlsúlyának érvényesülésével, az óvodapedagógus tudatos jelenlétével. A játék fejleszti az egész személyiséget, hatással van az értelmi képességek fejlődésére, társas kapcsolatok alakulására. A játék közben adódó nehézségek leküzdése hozzájárul a problémamegoldó gondolkodás fejlődéséhez. Megismerjük a gyermek személyiségét és ezen keresztül sokoldalú fejlődéséhez járulhatunk hozzá. Folyamatosan figyeljük, segítjük, a kapcsolatteremtést, hiszen ez elősegíti a barátkozások, társas kapcsolatok kialakulását. Másrészt játék közben tanulják meg a viselkedési formákat, és megkezdődik az erkölcsi szokások belsővé válásának folyamata. Kisgyerekkorban a tanulás és a játék nem választható el egymástól, hiszen játék közben spontán tanul. A gyermeket tevékenységi vágy tapasztalatszerzésre, felfedezésre ösztönzi. Játék a legmegfelelőbb tevékenységi forma, amikor a gyermek érdeklődését kiaknázva tanulja meg a természet értékeinek a megbecsülését, megszerzett ismereteinek gyarapítását. Udvari játék, kirándulások alkalmával természetben gyűjtögetett terméseket játékban is felhasználják. Ez által nő a természet iránti érdeklődése, szeretete.

Különböző típusú játékhoz szükséges hely biztosítása

A gyerekek a csoportszobában szükség szerint önállóan vagy óvónő segítségével alakítják ki a játékuk számára megfelelő helyet. A csoportban legyen helye több féle állandó és variálható kuckónak.
Kiemelkedő szerepe van a meghitt mesesaroknak, mely a dramatizálás és bábozás helye.
A séták során összegyűjtött tárgyak, termések, növények, képek a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, melyet az óvónő a gyerekekkel együtt rendez.
A kézimunkának a tárgykészítő játéknak állandó helye van. Ugyan így az eszközöknek is.

A gyerekek játéktere nő az udvaron, ahol nagymozgásos tevékenységeket folytatnak.

Játékhoz szükséges idő

A játék folyamatos az óvodában. A kicsik szinte egész nap játszanak, a nagyobbak már több napon keresztül tartó ugyanazon témájú játékokat játszanak. Teret adunk a szabad játék túlsúlyának érvényesülésére.

Kreativitást segítő játék eszközök

3 -4 éves gyereknek sok eszközre van szüksége. Elsősorban gyakorló játékhoz, továbbá hagyományos szerepjátékokhoz és az esztétikai neveléshez.
4 – 7 éves korosztálynak bővül az eszköz választéka, elsősorban szerepjátékhoz kapcsolódó kellékek, továbbá készségfejlesztő játékok alkotják eszköztárukat.
Az udvari játékok zömmel a nagymozgást elégítik ki, de lehetőség van a barkácsolásra, rajzolásra, festésre, konstruálásra.

Játék fajták és azok tartalmának, minőségének alakítása a gyerekek egyéni sajátosságaihoz alkalmazkodva.

A gyerekek játékában keverednek a különböző játék fajták, folytatódik a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatása, vagyis a gyakorló játék. Ezért megteremtjük a lehetőségeket arra, hogy a gyerekek megismerjék az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, így a véletlen cselekvéshez örömszerzés társul, és ez az alap a többszöri megismétléshez.
Az óvodapedagógus biztosítja a gyakorló játékhoz szükséges eszközöket, mert ez a tevékenység jól fejleszti a szem- kéz koordinációt, hat a laterális dominancia kialakulására.
Az óvodapedagógus segíti a gyermek játékát tovább fejlődni, mert már a legkisebbeknél is megjelenik a szerepjáték. Az óvodapedagógus szervez és szerepeket vállal, hogy a különböző kapcsolatok kialakítása minta legyen a közös cselekvéshez. Az óvodapedagógus beszélget és beszélgetéseket kezdeményez.
A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a dramatizálásnak, bábozásnak. Az óvodapedagógus modellt ad egy-egy szereplő megjelenítéséhez, illetve a beleillő képesség, önkifejezés fokozása érdekében. A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenik meg. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömöket, bánatukat. A gyerekek elbábozzák, dramatizálják a meséket az óvodapedagógus különböző típusú bábokat készít.
A konstrukciós játékhoz kapcsolva jelenik meg a barkácsolás, elsősorban az óvodapedagógus által a gyerekek aktív bevonásával.
A nagyobb gyerekek játékában megjelenik a kutató manipuláció, ha ismeretlen fogásokat igénylő eszköz kerül a kezükbe. Kreativitásukat fejleszti a természetben található általuk gyűjtött termések felhasználása, barkácsolása, valamint a kísérletek különböző eszközökkel.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása

Gyakorlójáték: fejlődik a gyermek nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége.
Szimbolikus szerepjáték: alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei.

Konstruálójáték: alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája.
Szabály játék: fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége.

A gyerekek beszédkészségének fejlesztése játék közben

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszédek kialakítására. Az óvónő szerepvállalásai modellértékűek, a szókapcsolatok, nonverbális jelzések (mimika, gesztus) hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín tekintetében. Az óvónő által kezdeményezett anyanyelvi játékok teret adnak az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez. Az anyanyelvi nevelés valamennyi játéktevékenységi forma keretében megvalósul.

Az óvodapedagógus játéksegítő módszerei

Az óvodapedagógus játéksegítő módszerei a szituációtól függőek. A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – az óvodapedagógus játékkezdeményező, modellnyújtó játszótárs lesz. Segíti azok játékát, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Az óvodapedagógus beavatkozik a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

A gyermek nyugodt játéka esetén az óvodapedagógus irányítása játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermeket cselekedni. Az óvodapedagógus mintájára a dajka is bekapcsolódik a tevékenységekbe.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák.
- Bonyolult építményeket képesek kreálni.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.
- Bátran, természetesen kommunikálnak, kérdeznek, válaszolnak.
- Fejlődik pszichikumuk és kreativitásuk.
- Kialakul a természet iránti szeretetük, kíváncsiságuk

12.2. Játékba integrált tanulás

Cél:

Pedagógiai programunkban a tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

Feladatok:

- A tanulást támogató környezet megteremtése. során építünk a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- Sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitás erősítése.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.
- Személyre szabott pozitív értékelés.
- Szervezett játék során a tehetségígéretes gyermekek egyéni, kiscsoportos fejlesztése

A gyerekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak (cselekvéses tanulás) és ez által fejlődik teljes személyiségük. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet, mert az óvodás gyermek értelmi képessége- érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása- leginkább a játékban fejlődik. Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvónő által irányított megfigyelés, tapasztaltszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszaira épülő ismeretszerzést is magába foglalja.

A programunkban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységekben megvalósuló tanulás, mely számtalan probléma és feladatmegoldás lehetőségét adják a gyerekeknek.

Ajánlott heti rend

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás,	Verselés, mesélés, dramatikus játék Ének, énekes játék, zenehallgatás néptánc	Verselés, mesélés, dramatikus játék Zenés mozgásos percek	Verselés, mesélés, dramatikus játék Egyéni fejlesztések	Verselés, mesélés dramatikus játék Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés dramatikus játék, Mozgás, mozgásos játék
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játék	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése Zenés, mozgásos percek	A külső világ tevékeny megismerése	Zenés mozgásos percek
Délutáni játékban integrált	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések,	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések

tanulás					

A szervezett tanulás formái

Kötelező	Mozgás, mozgásos játékok Ének, énekes játék, zenehallgatás, néptánc
Közvetve kötelező	Vers, mese, dramatikus játék
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése Ének- zene, énekes játékok

A szervezett tanulás formái

Frontális	Mozgás, mozgásos játékok, Vers, mese, dramatikus játék Zenés- mozgásos percek, Ének, énekes játék, zenehallgatás, néptánc Futás, kocogás
Mikro csoportos	Ének, énekes játék, zenehallgatás, néptánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése, egyéni igények szerint

A szervezett tanulás időkeretei csoportonként

	Verselés, mesélés Dramatikus játék	Ének, énekes játék, zenehallgatás, néptánc	Rajzolás, festés Mintázás kézimunka	Mozgás Mozgásos percek	Zenés Mozgásos percek	A külső világ tevékeny megismerése
3 – 4 évesek	Naponta 5 – 10 '	Heti 1x 10 – 15'	Heti 1x 10 – 15 '	Heti 1x 10- 15'	Heti 2x 6 '	Heti 1 x 10 – 15 '
4 – 5 évesek	10 – 15 '	15 – 20'	15 – 20'	15 – 20 '	8'	15 – 20'
5-6-7 Évesek	15 – 20 '	30 – 35'	30 – 35'	30 – 35'	10'	30 – 35 '

A 3- 4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 35 perc.
A 4 – 5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max 45 perc.
A 5 -6 -7 évesek napi szervezett tanulási időkeret max 65 perc.

A program magvalósulásához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi- lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága, befolyásolja. Az eljárásainkat ezért változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombináljuk.
A játékosság, a felfedezés, ráébredés, beszélgetés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemzés, ***kísérletezés,*** rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Törekedjünk a módszertani kultúránk sokoldalú, magasabb szintű gazdagítására.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyerekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért törekedjünk arra, hogy mindegyik gyermek, minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük el a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb..) helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emeljük ki. Minél gyakrabban alkalmazzuk a differenciált, árnyalt értékelést.
Alkalmazzuk a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.
Teljes mértékben kerüljük el a tárgyi jutalmak osztását. Ha korábban gyakorlat volt, próbáljuk kiiktatni a módszereinkből. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyerekeknek, de egyben elveszik a természetes jutalom értékét. Ezen kívül irigységet szítanak a gyerekek között.
A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyerekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. A tanulási szokásokat alakítsuk úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nem kívánatos magatartás megszüntetésében.
Törekedjünk arra, hogy minden gyermek reálisan megismerje testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.
Feladatunk az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembe vétele a tevékenység felkínálása során.
Részképesség lemaradás, ill. egyéb potenciális tanulási zavar időbeli kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek.

„ Ha gyerekek kritizálva élnek,
megtanulnak megbélyegzettek lenni,
Ha a gyerekek kicsúfolva élnek,
megtanulnak szégyenlősnek lenni.
Ha gyerekek megszégyenítve élnek,
megtanulják bűnösnek érezni magukat.
Ha gyerekek toleráns légkörben élnek,
megtanulnak türelmesnek lenni.
Ha a gyerekek dicsérve élnek,
megtanulják megbecsülve érezni magukat.
Ha a gyerekek méltányosságban élnek,
megtanulják az igazságot.

Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat,
megtanulnak hittel élni.
Ha a gyerekek megerősítve élnek,
megtanulják magukat szeretni.
Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
megtanulják megtalálni a szeretetet, a világban.

Dorothy Law Hölte

12.3. Verselés, mesélés, dramatikus játék

A tevékenység célja:

- A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiség jegyeiknek megalapozása, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.
- A gyermekek tájékoztatása a külvilág és az emberi belső világ érzelmi viszonylatairól, a megfelelő viselkedésformákról.
- A magyar kultúra értékeinek átörökítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekeknek megtanított irodalmi anyagok igényes összeállítása.
- A 3 -6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása.(mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok).
- A gyermek ösztönzése saját vers-és mesealkotásra és annak mozgással és ábrázolással történő önkifejezésére.
- A gyerekek beszédkészségének fejlesztése.
- A versek, a mesék kapcsolódjanak a különböző tevékenységek, foglalkozások anyagához
- A kiemelkedő kommunikációs képességekkel, fantáziával rendelkező „tehetséggyanús"gyermekek egyéni fejlesztése napi tevékenység közben

A gyerekeknek megtanított irodalmi anyagok igényes összeállítása

Az esztétikai élményt csak a művészi értékű irodalmi alkotások biztosítják. A kiválasztásban érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és tradicionális értékek tovább éltetése, amelyek a gyermekek identitás tudatát alakítják.
A legkisebbek vers anyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költők ritmikus, zenei hatású játékos verseiből állítja össze az óvodapedagógus. Olyan meséket választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.
Később a gyermekek meséi már lehetnek több fázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus- realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsaszövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám,

humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költök népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.
Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Építsük be a klasszikus tündérmeséket, a tréfás meséket és műmeséket. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek vers anyaga gazdagodik különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismernek olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat, továbbá lírai műveket is, hiszen a gyerekek már megérzik a költői képek érzelmet kifejező erejét.

A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyerekek első igazi vers élménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz kötődik. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek számukra, mert a felnőtt ölében teljes biztonságérzetben hallgathatják.
Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermekek és felnőtt egymásra találásában.
Sok lehetőséget teremethet az óvodapedagógus a vidám rigmusok megkedveltetésére, ha a gyerekkel együtt sokszor ismétli az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat.
Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végig hallgatására.
A vershez, meséhez, dramatikus játékhoz kellékeket is használ az óvodapedagógus, ami elősegíti a képzeleti képek előhívását, és a meséhez való erős kötödés kialakulását.
Az óvodapedagógus és a nagycsoportos korú gyerekek báboznak, dramatizálnak.
A kiscsoportos korú gyerekek 10-12 mondókát és 10 – 14 új mesét ismernek meg.

A 4-5 éves gyerekekben kialakul a mese szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógus meséit. Megjelenik az arcukon a megfeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékukban gyakran előfordul a mesélés, bábozás, és az ismert mondókák ismételgetése. 4-5 mondókát, 5 -6 verset, 10 -14 új mesét ismernek meg.

5-6-7 éves korban is minden alkalmat kihasznál az óvónő a kiolvasók, rigmusok ismételgetésére. 4-5 kiolvasóval gazdagodik a nagyok mondóka repertoárja. A gyermekek ismételgetik az előző években tanult verseket. Az új versek (15- 20) bemutatása kapcsolódik a gyermekek élményeihez. Az óvodapedagógus kerüli az éneklő hanglejtést, ügyel a szavak gondos tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. A hallott egyszerű meséket önállóan dramatizálják, bábozzák. A gyermekek megpróbálják a mese önálló befejezését, új mesék, versek kitalálását, mozgással és ábrázolással történő önkifejezését.

Az óvodapedagógus lehetőséget ad a mesék és versek vizuális kifejezésére. A nagyobbak 15 - 20 új mesét hallanak a nevelési év folyamán. Az óvodapedagógus minden alkalommal megteremti a hangulatot a mesemondáshoz, mesealkotáshoz, vers hallgatásához és alkotásához.

A fejlődés várható eredménye az óvódáskor végére

- A gyerekek szívesen ismételgetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Megjegyeznek 10 – 14 gyermekmondókát, 6 – 8 verset, és 15 – 20 mesét.

12.4. Ének, énekes játékok, zenehallhatás, gyermektánc

Zenei nevelés célja

- A közös éneklés, a közös játék örömének megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A gyerekek minél több olyan zenei élményhez jussanak, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások, és a népi hangszerek megismertetése által.

Az óvodapedagógus feladata:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- A 3 -6-7 éves korban megtervezhető zenei tartalmak biztosítása.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyerekek készségének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal, játékokkal és zenehallgatásra szánt anyagokkal.
- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása, néptánc gyakorlása
- A szép hanggal, kiemelkedő ritmusérzékkel rendelkező „tehetséggyanús"gyermekek egyéni fejlesztése napi tevékenység közben

A felhasznált zenei anyag igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, népi énekes játékokat, kortárs dalokat és műdalokat ismernek meg.

A 3-4 éves korú gyerekek elsősorban olyan ölbeli játékokat ismernek meg, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak, illetve utánzó mozgással kísérhetik. Ezek között van arc-kéz-ujj- lovagoltató játék. A szeretet – kapcsolat, a biztonságérzet egyik fontos eleme, a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény.
A kicsik egyszerű 4 -5 hangból álló énekes játékot ismernek meg. Az utánzás álló helyzetben játékos mozdulatokkal történik, zenére, népzenére ritmikus mozgásokat végeznek.
A gyermekek 1-2 komponált gyermekdalt tanulnak meg, az ünnepek köszöntésére.

A 4-5 éves gyerekek mondókákat tanulnak, az óvodapedagógus továbbiakban is játszik velük ölbeli játékokat. Ők már képesek arra, hogy dúr hexachort hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyekkel mozgásuk is jól fejleszthető.

Megismerik a csigavonal, hullámvonal, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet már a szinkópa is. Az óvónő az alkalmi dalokat, népzenei anyagokat úgy választja ki, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

Az 5-6-7 éves gyerekeket ösztönözzük anyáskodó szerepre, hogy minél több ölbeli játékot játszanak a kicsikkel. A kiolvasó egy lehetőség, amit különböző élethelyzetben is felhasználhatnak a gyerekek. Az óvodapedagógus a zenehallgatáshoz olyan műveket gyűjt

össze, amelyek felkeltik a gyerekek érdeklődését. Lehetőség szerint minél többször énekeljen az óvodapedagógus népdalokat, rokon és más népek dalait, érzelmi hatású dalokat. A zenei anyagában jelenjen meg a magyar komponált – klasszikus műzene, ill. altatódal, továbbá kortárs művészeti alkotások. Gyakorolják a néptánc alapmozgásait – koppantás, lépegetés, vonulás, alakváltozás, oldalzáró lépés, különféle egyszerű lépések, bokázás, bottal táncolás (fiúk)

A megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

A 3–4 éves gyerekek megtanulnak 6 – 8 mondókát, ölbeli játékot és 10 – 15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok vannak. A gyerekek a jóízű játék közben megszerzik a zenei készségeket, és megismerik az alapfogalmakat. Tudnak halkabban, hangosabban beszélni, mondókákat mondani és megfigyelik a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét. Érzékelik- különböző mozdulatokkal- az egyenletes lüktetést.
Az óvodapedagógus kiénekelgeti a gyermekek nevét, jelét csalogatja őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe. Az óvodapedagógus felkelti a gyerekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, képesek lesznek az áhítatos zenehallgatásra.
Egyre több zenei élményt közvetít, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez kapcsolódjon éneklés, mondókázás, tánc, zenehallgatási élmény.

A 4-5 éves gyermekek énekelgetnek 4 -8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4 - 5 új mondóka és a 12 -15 gyermekdal megtanulása mellett ismételgetik a 3 – 4 éves korban tanult dalokat is. A körjátékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogat (szerepcserés, párválasztós, sorgyarapító, stb..) játékokat. A tiszta éneklés érdekében a gyermekek minél gyakrabban énekelnek önállóan. Énekelnek egyénileg, kisebb csoportokban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Megmutatják, lelassított éneklés közben az énekek dallamvonalát. A gyermekek játsszanak, kérdez – felel játékot, változatos szövegekkel és ritmusmotívumokkal. Érzik az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és mondókák, dalok ritmusát. Használnak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztése érdekében. A zenei élmény minden napos lesz az óvodában, minél több féle tevékenységhez kapcsolódik.

Az 5-6-7 éves gyermekek megtanulnak 4 -5 – 7 mondókát, 15 – 20 új énekes játékot és 5 -6 alkalomhoz illő műdalt. Az óvodapedagógus olyan dalokból válogat, melyben már szünet, szinkópa is előfordul. A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvodapedagógus bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító- fogyó játékokat is tervezzen. A gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát, olyan egyszerű táncos lépésekkel (néptánc elemei) amit mintautánzással követni tudnak.
A gyerekek tiszta éneklését az óvónő segíti elő, a gyakori egyéni énekléssel. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat összekapcsolják tempóváltással vagy dallambújtatással.

A ritmus fejlesztés eredménye, hogy a gyermekek megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dalok ritmusától. A gyermekek minél gyakrabban játszanak zenei formaérzék fejlesztő játékokat, így a különböző mozgással megérzik a motívumok hosszát. Az óvodapedagógus fejleszti a gyermekek alkotókészségét, megteremti a lehetőséget, hogy egy –egy zenei feladatot többféleképpen lehessen megoldani. Az ügyesebb gyerekeknek lehetőséget ad a metallofon használatára.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája kötetlen és kötött jellegű. A zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel mikro csoportos formával szervezi meg az óvodapedagógus. Így a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben lehet fejleszteni. Az énekes játékokat az óvodapedagógus kötött jelegű formában szervezi meg, és lehetőleg semmi ne szakítsa meg az önfeledt, élmény teli játékot. Az óvodapedagógus a zenehallgatást különböző tevékenységekhez kapcsolja. A nap bármely szakában lehetőség van az éneklésre. Az óvónő módot teremt arra, hogy a gyermekek kedvük szerint meghallgassanak néhány perces kórusművet, hangszereken megszólaltatott klasszikus műzenét.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül egyedül is tudnak énekelni.
- Tudnak élvezettel figyelni a zenére.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dallamok ritmusát.
- Megismerik a magyar néptánc elemeit, szívesen táncolnak népzenére.

12.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A tevékenység célja:

- A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek térforma – szín képzeletének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- A helyes ceruzafogás elsajátítása, az íráshoz szükséges mozgáskoordináció alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó- alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
- A 3-5-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
- A tevékenységek szervezeti formáinak biztosítása.
- Esztétikai élmények iránti igény kialakítása.
- Az ábrázolás során a pedagógus különösen figyel a diszgráfia tüneteire, észleléskor jelez a szakember felé.
- A kreatív, kiemelkedő rajzképességekkel rendelkező „tehetséggyanús"gyermekek egyéni fejlesztése napi tevékenység közben

A gyermeki alkotó- alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum domináljon.
Az alkotó- alakító tevékenységekhez a megfelelő hely olyan tér legyen, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. Az óvodapedagógus a munkaasztalt úgy alakítja ki, hogy maximum 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen. Az alkotó tevékenységhez olyan

légkör szükséges, amelyben a gyerekek szívesen kapcsolódnak be a munkába. Az elrontott, sikertelen lépéseket javíthatják. Az óvodapedagógus a tevékenységhez elegendő időt biztosít, hogy a gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja. A különböző anyagok elhelyezéséhez tároló eszközökre van szükség. Az eszközök biztonságos kezelését az óvodapedagógus egyenként megtanítja a gyermekeknek. A rajzoláshoz, festéshez, mintázás-agyagformáláshoz, képalkotáshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a műalkotásokkal, népi elemekkel és esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedéshez az óvodapedagógus végig gondolja a lehetőségeket, megteremti a feltételeket a minden napi szabad játékban. Az óvodapedagógus biztosítja a minden napi rajzolást, festést, mintázást.

3-6-7 éves korban tervezhető alkotó- alakító tevékenységek és azok tartalmának, minőségének fejlesztése.

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő 3- 4 éveseknek lehetővé teszi, hogy játszva ismerkedjenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel.
Elkezdődik az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása- észrevétele, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban, a mű és népművészeti szépségekben.
A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré rendelhetők. Ezek nem különülnek el élesen egymástól.
Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólagos szándékos firka időszakában a téma. A gyerekeknek lehetőségük lesz az élményeiknek és érdeklődésüknek megfelelő szabad téma-választásra. A képalakítás megjelenik festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba, homokba karcolással, nyomattal. Az óvodapedagógus segíti a gyerekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével. A gyerekek tetszés szerint részt vesznek a plasztikai alakításban. Megismerik az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva, stb..

3-4 éves gyerekek megismerik az építés során a különböző tárgyak formáit, alakzatait. Tudnak beszélni az alkotásukról, s örülnek a létrehozott produktumnak. Az óvodában évszakonként kialakított ovi galériát megismerik, a kiállított alkotásokat kiscsoportban többször megnézik.

4-5 éves gyerekek alkotó- alakító tevékenységét bővíti az óvónő. A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segíti az élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Megjelenik a gyerekek rajzában saját elképzelés alapján történő színkeveréssel alkotott színárnyalatokban, az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények ábrázolása. Használnak ceruzát, zsírkrétát, filctollat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek képeket alakítanak spárgából, fonalból, textilből, termésekből. A plasztikai munkák során képesek a formák tagolására.
Tudnak a játékukhoz kiegészítő eszközöket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni.
Használnak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához. Az építés során a teret variálják, az építés lehetőségeinek megfelelően. Használnak ehhez pl.: nagyméretű dobozokat, takarókat, berendezési tárgyakat. A gyermekek segítenek az eszközök előkészítésében, elrakásában. Évszakonként megrendezzük az ovi galériát, ahol a gyerekek kinyilvánítják véleményüket az alkotásukról.

Az 5–6–7 éves gyermekek alkotó- együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segíti a képi, plasztikai és a környezet alakításából eredő tárgy készítés bővülését. A képalakítás során a gyerekek többször alkotnak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítja a

technikai megoldásokat és az eszköz- lehetőségeket pl.: batikok, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkarcok, lenyomatok, makettek, stb.. alkalmazásával. A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelenik a versek, mesék, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolása is. A gyerekek a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat használnak, megjelenítik a formákat, színeket egyéni módon. A gyermekek plasztikai munkájában is megjelenik a közös térbeli több alakos kompozíció. Igényük lesz az ajándékkészítés – elsősorban az ünnepekhez kötötten – szüleik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Minél gyakrabban éljék át az ajándékozás örömét. Az óvodapedagógus segíti a gyermeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtik az alkotó – alakító munkához szükséges anyagokat. Megtervezői lesznek a környezetalakító, díszítő munkának. Az óvodapedagógus segíti a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyet, mobilszínpadot.
A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Az óvónő több napon át tartó építési lehetőséget is biztosít.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó- alakító tevékenységek a minden napi játékba integrálódnak. Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikro csoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervez. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5 -6 gyermek vesz részt a tevékenységben.
Az óvodapedagógus megteremti annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi – plasztikai elképzelését.
A gyermekek megjelenítik személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

A fejlődés eredménye az óvódáskor végén

- Képalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező forma gazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- A gyermek örül az alkotásnak és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Plasztikai munkáik egyéniek, részletezőek.
- Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásról.

12.6. Mozgás, mozgásos játékok

A tevékenység célja:

A gyermekek természetes, (fundamentális, funkcionális, genetikus) mozgáskészségének változatos körülmények közötti formálása, harmonikus, helyváltoztató és finommotoros mozgásának, valamint mozgáskoordinációjának intenzív fejlesztése sokszínű, változatos érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal.

Feladatok:

- Térbeli tudatosság fejlesztése: elhelyezkedés térben, mozgásirány, mozgás horizontális síkja, mozgás kiterjedése.
- Energia befektetés: idő, sebesség, erőkifejtés, lefutás (szabad, szabályozott megtapasztalása).
- Kapcsolatok, kapcsolódások lehetőségei a mozgáskészségek végrehajtásakor: testrészekkel, tárgyakkal, társsal, társakkal.

Óvodapedagógus feladata:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák (spontán, irányított) megteremtése, a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítése érdekében.
- Kiváló mozgáskoordinációval rendelkező „tehetséggyanús"gyermekek egyéni fejlesztése napi tevékenység, játék közben

Alapelvek:

- Az egyes mozgáskészségek és mozgáskoncepciók feldolgozásakor megfelelő hatékonyságú – differenciált, fejlődésközpontú tevékenységek szervezése, mellyel spontán és komplexen fejlődnek a gyerekek kondicionális és koordinációs képességei.
- A mozgáskészségek és mozgáskoncepciók tanításakor funkcionális megértésre törekvés, amely tartalmazza a mozgásos cselekvést és az ahhoz kapcsolódó gondolkodásbeli műveleteket is.
- A kommunikáció, kooperáció és kreativitás hassa át az oktatási folyamatot, direkt és indirekt stratégiák alkalmazásával.

Projektszintű testnevelés:

- az év folyamán a jeles napokhoz, ünnepekhez, évszakokhoz kapcsolódnak mozgásos gyakorlatok, melyek a mozgásformák vagy mozgáskoncepciók feldolgozása köré tartalmi, képzeleti keretet adnak.

Projekt téma	Játékok, feladatok tevékenységek	Eszközök
családi sportdélután	felnőtt-gyerek csapatok sportvetélkedője, versenyjátékok, ügyességi játékok.	labdák, karikák, kötelek, babzsák, zsákok, szalagok, bóják, padok, zsámolyok
Márton nap- lampionos felvonulás	Esti séta a faluban, néptánc,	lampion, gyertya, hangszerek
Egészségnap	Közös zenés torna, udvari mozgásos játékok, kerékpározás, népi gyerekjátékok	kerékpár, labdák, padok, bóják, ügyességi eszközök, karikák, kendők.
Víz világnapja	Kirándulás az Únyi patakhoz vagy a Dunához, séta, futás, versengés, kísérlet: víz tisztasága	pokrócok.
Állatok világnapja	Kirándulás a környező hegyekbe, erdőkbe, kirándulás az állatkertbe.	Saját testük, állatok mozgásának utánzása.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, ugrás, kúszás, mászás, függés, támasz, egyensúlyozás, dobás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, vagy a tornateremben ahol tér, mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad tér zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységet, azok eszközeit az óvodapedagógus mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez, és a csoportok összetételéhez méretezi.

Az óvodapedagógus a 3–4 éves gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezi a hangsúlyt. Ismerkednek a futásgyakorlatokkal (pl.: futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformák gyakorlása). Ismerkednek a dobásgyakorlatokkal. (pl.: hajítás, helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés – elkapás stb.. A mozgásos játékok teret adnak a támaszgyakorlatok gyakorlására is (pl.: csúszások, kúszások, mászások) A talajtorna eleme is megjelenik a játékokban, (gurulás a test hossztengelye körül). A gyermekek játszanak minél több egyensúlyozó játékokat. Az óvodapedagógus többféle kézi szert alkalmaz a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A játékok ne legyenek túl könnyűek, se túl nehezek. Késztesse a gyermekeket elvárható erőkifejtésre. Az óvodapedagógus rendszerint megmutatja a helyes mintát, és igényli a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

A 4-5 éves gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékban megjelennek a futásgyakorlatok (pl.: fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb..)
Az óvodapedagógus ugrásgyakorlatokat szervez (pl.: egy lábon, páros lábon, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, helyből játékos távolugró verseny).
A dobásgyakorlatok során próbálgatják a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával, haránt – terpeszállásból. Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a támasz- gyakorlatokat, (pl.: csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken). A talajtorna anyagaként megjelenik a gurulóátfordulás, és a kézenállás előgyakorlata. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem – láb koordináció differenciálódása. A gyermekek egyensúlyozó játékokat játszanak 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken.
Lábboltozat erősítő járás és gimnasztikai gyakorlatokat tervez az óvodapedagógus

Az 5-6-7 éves gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemeket ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnek. Hangsúlyt kap ennél a korcsoportnál az észlelés, az alaklátás, formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finom motorika alakítása és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása.
Az óvodapedagógus minél gyakrabban tervez kisebb testrészekkel végezett mozgásokat. Különböző kézi szereket használnak pl.: szalagokat, rövidebb – hosszabb botokat, kisebb – nagyobb labdákat, kendőket. A különböző típusú futógyakorlatokat gyakorolják a gyermekek. Megismerik a fokozódó futást, gyorsfutást és a lassú futást. Végeznek ugrás gyakorlatokat. Szökdelnek páros és egy lábon haladással. Sorozat ugrásokat végeznek különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas és távolugrásokat. Játszanak labdajátékokat. A labdát járás, futás közben vezetik. A gyerekek tudnak párokban labdázni. Végeznek támaszgyakorlatokat. Megismétlik a tanult talajtorna elemeket. Egyensúlyoznak padon járással, fej- kar és lábmozgásokkal összekötve.

A különböző szervezeti formák (spontán, irányított) megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében.

Az óvodapedagógus a gyerekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék, kirándulás során biztosítja.
Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztály részére megszervezi az óvodapedagógus, heti egy alkalommal. A mindennapi testedzés: kocogás, futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek, szabadon határozzák meg.

Hetente legalább kétszer
„zenés, mozgásos percek „megszervezése ajánlott, ahol a gyerekek különböző időkeretben mozoghatnak. Az utánzáson alapuló mozgás anyagát az óvodapedagógus gimnasztikai elemekből építi fel. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyerekek mozgásszükségleteinek kielégítését. Az óvodapedagógus a mindennapos testedzést biztosítja.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítjük az irányított mozgásos tevékenységekkel. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására.

A fejlődés eredménye az óvódáskor végére.

- A gyerekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékba.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző sor- ügyességi-és versenyjátékok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50 – 100 métert kocogni.
- Ismernek és szeretnek különböző népi gyermekjátékokat játszani.
- Ismernek vezényszavakat, utasításokat.

12.7.A külső világ tevékeny megismerése

A környezet megismerése és védelme
A környezeti nevelés élethosszig tartó folyamat, mely a családi neveléssel kezdődik. A családok környezetkultúrája és életvitelük előre meghatározzák gyermekeik környezeti attitűdjeit, szokásaik körvonalait.
A környezeti nevelés az intézményes nevelésben megtervezett pedagógiai folyamat, amely elősegíti és erősíti a környezet tudatos magatartást, életvitelt.
A környezeti nevelés nem más, mint egy tudatformáló, tapasztalatokat és ismereteket gyűjtő, a gyermek és nevelő környezethez kapcsolódó pozitív viszonyát alakító, a pozitív szokásokon keresztül környezet orientált magatartást alakító tevékenység.

A tevékenység célja:

- A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyerekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei és értékeinek megőrzése iránt, környezettudatos megatartás kialakítása.
- A környezet megismerése közben a gyerekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér és síkbeli szemléletének alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.
- A világ élményszerű megismertetése. (természeti, tárgyi, emberi környezet)
- Környezettudatos magatartás kialakítása

Az óvodapedagógus feladatai.

- A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek kommunikációs készségének, önálló véleményalkotásának, döntési képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és az ismeretszerzés komplex módon.
- Környezetvédelemre nevelés: a gyermek közvetlen környezetében lévő élővilág megismertetése, megfigyelése, ismereteinek gazdagítása, megszerettetése, (föld, víz, levegő, növény, állatvilág, tájvédelem) lényegesebb összefüggések megláttatása, helyi adottságok feltárása segítségével.
- A környezet rendjének, a természetnek a megóvása
- Szelektív hulladékgyűjtés
- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, képességek tudatos fejlesztése, amely elősegíti környezettel való harmonikus kapcsolatot, a környezeti problémák iránti érzékenységet, a helyes értékrendszert a környezettudatos életvitel kialakulásához.
- A környezet megismerése közben felmerülő matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztalása, változatos formájának gyakorlása.
- Kiváló logikai matematikai képességekkel rendelkező, valamint természet iránt nagyfokú érdeklődést mutató „tehetséggyanús"gyermekek egyéni fejlesztése napi tevékenység, játék közben

A 3-6-7 éves korban tervezhető tartalmak biztosítása

A gyermekek közvetlen környezetben érzékeljék a környezet esztétikumát: hangulat, illatok, formák, az élet ritmikussága.

3-4 éves gyerekek az óvoda elfogadása, megszeretése után ismerkednek az óvoda közvetlen környezetével. Megfigyelik az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárást, növényeit. Terméseket, kavicsokat, leveleket, tollakat, évszakra jellemző képeket gyűjtenek. Meglátogatják a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgetnek a családról és a család tagjairól, be tudják mutatni családjukat, otthonukat. Megismerik az óvoda utcáját, boltokat, fodrászüzletet, intézményeket, az utcában élő állatokat, növényeket, esztétikai alkotásokat. Beszélgetnek a környezetben látható formákról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről. Az óvodapedagógus a téli időszakban lehetővé teszi, hogy a gyerekek 5-10 perces, vadállatokról szóló videó felvételt megnézhetnek. Az óvodapedagógus törekszik a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására. A gyerekek jelzik az évszakokat bemutató jeltáblákon az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás változását.
Tudnak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Összefüggéseket keresnek az időjárás és az emberek tevékenysége között. Terméseket gyűjtenek, és azokat hasznosítják az

óvodapedagógus segítségével. Rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtatást végeznek. Közösen készítenek albumot az évszakokról készült képekből. Ellátogatnak az orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletekbe, intézményekbe. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Megismerik a személy és teherszállító járműveket, az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat. A téli időszakban az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a gyerekek 10-15 perces vadállatokról szóló videó felvételeket megtekinthetnek.

Az 5-6-7 éves gyerekek megismerik az óvoda tágabb környezetét, (hazai táj, helyi hagyományok-szokások) megfigyelik az évszakok szépségét, a színek árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit. Növényeket gondoznak, csíráztatnak, ültetnek, szaporítanak. A gyerekek megismerik a mezei virágokat, vadon termő ismertebb növényeket. A gyerekek egyszerű kísérletet végeznek növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a tájjal. Megismerik a felnőttek munkáját, ellátogatnak többféle munkahelyre.
Megismerik a helyi hagyományokat, szokásokat, a tárgyi kultúra értékeit. Az évszakot bemutató tábla mellet legyen napszak bemutató tábla, amit a gyerekek önállóan használnak. Középületekbe látogatnak: múzeumba, építkezésre, iskolába, színházba. Legyen ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről. Meglátogatják környezetük háziállatait, megfigyelik életmódjukat. Az óvodapedagógus videó felvételen megmutatja a vadon élő állatok környezetét, életmódját. Legyen lehetőségük az állatokról készült felvételeket többször megnézni.

A tevékenység szervezeti formáinak megismerése.

A külső világ megismertetését az aktuális évszakok, napszakok események, ünnepek határozzák meg. Az óvodapedagógus hetente egy természeti – emberi – tárgyi téma megfigyelését tervezi. A gyerekek fejlesztése frontális és mikro csoportos formában is történik, a közvetlen tapasztalat-és élményszerző séták alkalmával. Udvari játék alakalmával környezetünk szépítésének lehetőségeit kihasználva közösen rendezgetjük, szépítjük az udvart, kertet.

Az óvodapedagógus egyszerre 8-10 gyermekkel tevékenykedik a csoportban a téma feldolgozásán. Az élmények egyeztetésére beszélgetések, és az évszaki albumok adnak lehetőséget. A közvetlen tapasztalatszerző, felfedező tevékenységekről készítsünk minél több videó felvételt vagy fotót, hogy a gyerekek a felvétel többszöri megtekintése segítségével, újra meg újra átélhessék szép élményeiket. Egész nap folyamán (játék közben, környezet megismerésekor) matematikai tapasztalatokhoz is juttatjuk a gyermekeket, ahol az ismereteket játszva, sok cselekvéssel, problémahelyzeteket létrehozva, minden érzékszervüket megmozgatva, logikus gondolkodásra, ösztönözzük őket.

Projektek a környezettudatos neveléshez, hagyományos programjainkhoz kapcsolódóan.

Feldolgozása: mesével, dallal, zenével, tánccal, dramatikus játékkal, mozgással, számolással, rajzzal, gyurmázással, közvetlen tapasztalatszerzéssel, gyűjtögetéssel, interaktív illetve szenzitív játékok alkalmazásával
Módszer: ráhangolódás, beszélgetés, megfigyelés, kísérletezés, megtapasztalás, gyűjtögetés játék, munka

Téma	Tevékenység	Eszköz

Családi sportvetélkedő szeptember	Zenés, játékos torna, játékos sportvetélkedő (szülők bevonása az egészségnevelő tevékenységbe) reformtorta, néptánc, tábortűz melletti zenélés	Vetélkedőhöz sporteszközök, torta, CD
Állatok világnapja (okt.4.)	Állatkerti kirándulás (Budapest), erdőben, vízparton, tanyán voltunk (házi, ház körül élő állatok) állatok lakóhelye, táplálkozása, védelme, emberi gondoskodás, barkácsolás, játék	Nagyító, távcső, barkácsoláshoz eszközök, építőjáték,állatok
Egészség védelem	Alma,- diószüret (kirándulás), zöldséges üzletben voltunk, csalamádé gyümölcssaláta készítése, aszalás, munka közbeni beszélgetés az egészséges táplálkozásról, ízekről (kísérletezés az ízekkel) élelmiszerek higiéniai kezeléséről, zöldhulladékok elhelyezése komposztálóba, újrahasznosítás. (szülők bevonása aszalt gyümölcs kínálása, egészséges ételek ajánlása,)	Kosár, tálak, kés, ízesítő anyagok, üvegek, mérleg, szeletelő, gyalu aszalógép
Márton nap	Márton napi legenda: emberi tulajdonságok, országok, földön élő emberek, baromfiudvar lakói, liba, haszna, vadlibák,- vonuló madarak, hiedelmek, időjárásjóslások, népszokások Lampionos felvonulás: töklámpás, lampion készítése, gyertyagyújtás, tűzvédelmi szabályok, felvonulás szülőkkel együtt, rendőr irányító munkája, közlekedési szabályok, középső csoportosok zenés játéka Márton napról, táncház Márton napi búcsú/ községünk védőszentje Szent Márton/ néphagyományok ápolása, élmények, emlékek, barkácsolás, búcsúhoz kötődő népszokásaink, hagyományaink, vendégvárás, takarítás, vásárlás a boltban, süteménykészítés "tisztaság, fél egészség"- kézmosás	Földgömb,képek, dramatizáláshoz ruhák, CD, gyertya, tök, barkácsoláshoz eszközök, liba báb, mérleg, sütemény készítéshez hozzávaló eszközök, portörlők
Éled a természet a szobában	Csíráztatások, rügyeztetés, hajtatások, dugványozás: kísérletezgetések a növényekkel, magokkal, megfigyelések, növények ápolása, egészséges táplálkozás (búza-, retekcsíra fogyasztása) vitaminpótlás (egészségvédelem)	Virághagymák, hagyma, búza, kukorica, ágak, retekmag, borsó, termőföld, csíráztató gép,stb..
Víz világnapja márc.22.	Vízügyi Múzeumba látogatás, akvárium gondozása, kirándulás a patakpartra/Únyi patak/- hajtogatott papírhajó a vízen, úsztatás, vízi közlekedési eszközök, víz ereje, árvízvédelem, takarékos vízhasználat. Beszélgetések, tevékenység, megfigyelés, kísérletezgetés közben, vízminták gyűjtése, összehasonlítása, szennyezettség megfigyelése, hatása az élőlényekre, víz a legnagyobb kincs Vizes játékok: szappanbuborék fújás, horgászás vízben, tárgyak fajsúlyának mérése (környezetvédelem és egészségvélelem	Nagyító, papírhajó, barkácsoláshoz eszközök, edények, tálkák vízmintákhoz, szívószál, papírtörlők, szivacs, akvárium
Föld napja ápr.22.	Föld, mint bolygó, égitestek/nap, hold, föld/, földgömb, föld lakói: emberek, állatok, növények – termőföld, fa, erdő fontossága. Föld- víz-levegő, hegyek, vizek, ásványok, kövek, föld és légszennyezettség, környeztünk megóvása, föld lakóinak védelme, környezettudatos életforma. Virágpalánta, magok ültetése, térképrajzolás: a mi hazánk Magyarország	Földgömb, virágpalánták, virágmagok, térkép, képek, kövek, labdák, barkácsoláshoz eszközök

Madarak és fák napja május10.	Kirándulás az erdőbe: madarak, madárfészek odú, megfigyelése, madárhangok, megkülönböztetése, fák, növények védelme, szépsége, felismerése levelükről, termésükről (környezet tudatosság magatartás, természet értékeinek felfedezése), madáretető készítés, állathangok felismerése, éneklés, verselés, képek, festmények késztése.	Távcső, nagyító CD lejátszó, vizuális eszközök, barkácsolási eszközök
Környezet-védelmi világnap	Óvoda udvara: szelektív szemétgyűjtés ,(szülők bevonása a munkába) kirándulás: rét, mező, erdő megfigyelése, természeti környezetünk értékeinek felfedezése, környezetünk védelme, megóvása, környezetbarát magatartás	Kerti szerszámok, szelektív hulladékgyűjtők

A fejlődés eredménye óvodáskor végére.

- A gyerekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Tudják születési helyüket, idejüket.
- Különbséget tudnak tenni évszakok között, gyönyörködni tudnak a szépségében.
- A gyerekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, néhány madarat, bogarakat.
- Ismerik környezetük növényeit, azok gondozását.
- Tapasztalattal rendelkeznek a talajról: termőföld, homok, agyag, kövek tulajdonságaikról.
- Fogalmuk van arról, hogy a föld, a növények egyik lételeme – természeti érték.
- Tapasztalatuk van arról, hogy minden élőlénynek szüksége van vízre – víz nélkül nincs élet.
- Tudják, hogy vannak védett növények
- Kialakult bennük a természet szeretete, tudatos odafigyelése, a természet értékeinek megvédése iránt.
- Tisztában vannak a környezetvédelem alapvető fontosságával
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (alá, fölé, mellé, közé).
- Kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.
- környezetbarát életmód szokásainak elsajátítása

12.8. Munka jellegű tevékenységek.

A tevékenység célja:

- A gyermeki munka megszerettetése, cselekvő tapasztalással.
- Olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyerekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését, feladattudatát,valamint a
- Környezettel való aktív ismerkedés a különböző munkatevékenységekben is jelen van.

Az óvodapedagógus feladatai.

- Különböző típusú, a gyermekek képességeinek megfelelő munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételeinek biztosítása.
- A munkaeszközök használatának megtanítása, a gyermekekkel történő együttműködés során.
- A munkajellegű tevékenységekhez szükséges attitűdök, képességek, készségek, tulajdonságok (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) kialakítása és fejlesztése.

A különböző munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételeinek biztosítása.

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, Elsősorban önmagukért és a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, együttműködésével később teljesen önállóan, öntevékenyen végzik. Az óvónő mintát ad az eszközök használatához és a munkafázisok sorrendjének megismeréséhez. Úgy segít a gyerekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez. Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőségű az önkiszolgálás, testápolás, öltözködés, étkezés, környezeti gondozás.

A 3-4 éves gyerekek az óvodapedagógust figyelve vesznek részt a növények gondozásában, locsolásában. Az óvodapedagógus bevonja őket az alkalomszerű munkába, ami lehet esetleges, de lehet szabályosan ismétlődő. A szabályosan ismétlődő mindennapi munka a rend fenntartásáért végzett tevékenységek (pl.: játékok elrakása,- mosása,- tisztítása, a terem díszítésében segítségnyújtás).

A 4-5 éves gyerekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyerekek készségszinten ismerik a munkafolyamatokat.
Az óvodapedagógus és a dajka közös megállapodás alapján végiggondolja a naposi munkát és kialakítja a gyermekek összehangolt cselekvésláncát. Alkalomszerű, ismétlődő munka a játékok helyére rakása, a csoportterem átrendezése, a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése. Ezeket a munkákat a gyerekek együtt végzik a felnőttek átgondolt, konstruktív vezetésével. Az óvodapedagógus megtervezi az egyéni megbízások lehetőségeit. (pl. kisebbek segítése, jeles napok előkészítése). A gyerekek közreműködnek az élősarok gondozásban, a szobanövények átültetésében, ápolásában.

Az 5-6-7 éves gyerekek önállóan végzik a naposi munkát. Közösen eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalnak. Étkezés után a szokásrendszernek megfelelően mindent a helyére tesznek. Felsöprik a morzsákat, letörlik az asztalt. Az alkalomszerű munkákat a gyerekek vállalkozás alapján végzik.
Az óvónő a gyakori dicséret hatásával éri el, hogy a gyerekek szívesen vesznek részt a munkában. Önállóan végeznek környezetszépítő munkát, játékok tisztítását, mosását, polcok lemosását. Az óvodapedagógus úgy alakítja a növények gondozását, hogy a gyerekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. Szelektív szemétgyűjtésben, udvar rendezésében, is vállaljanak részt

A munkaeszközök használatának megtanítása.

Az óvodapedagógus minden munka jellegű tevékenység bevezetésekor ismerteti a gyermekekkel, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segíti abban, hogy a gyerekek a munkaeszköz használatát megtanulhassák. Felhívja e gyerekek figyelmét a balesetforrásra.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyerekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére.
- Szívesen közreműködnek a növények gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetéseket készíteni a kisebbeknek, az óvoda dolgozóinak, szüleiknek.
- Szívesen részt vesznek csoportjuk és az óvoda díszítésében az ünnepekre készülve.

13. A program kapcsolatrendszere.

13.1. Az óvoda és a család.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, melynek sajátos feladatait az óvoda nem veheti át. A szülőket az óvoda csak helyettesítheti, de nem pótolhatja. Fontos, hogy az együttműködés keretei, formái adjanak biztonságot a gyerekeknek, szülőknek, óvodapedagógusoknak egyaránt.
A család és az óvoda együttműködése az a bázis, amin szokásokat, jellemet formálhatunk gyermekeinkben. Így munkánk során, szoros együttműködéssel egymást kiegészítve szolgáljuk a gyerekek fejlődését.
A szülő tud legtöbbet gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit. Az óvodapedagógusnak pedig olyan szaktudása és tapasztalata van, amelynek alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a harmonikus fejlesztés érdekében. A gyerekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Körültekintően megszervezzük az együttműködés formáit, amely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, a tartalmi munka szakszerű megismertetését, a gyerekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni. Megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel óvodapedagógussal együttműködve biztosítunk speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi-lelki nevelést.

Feladatok:

- A kapcsolattartás folyamatos, segítő legyen.
- Az óvoda és a szülők kölcsönösen ismerjék egymás értékrendjét.
- A családok pontos tájékoztatása az óvoda életéről.
- Titoktartási kötelezettség figyelembe vétele.
- A óvoda beavatkozásakor a mértékletesség figyelembe vétele.
-

A kapcsolattartás formái:

Családlátogatás az óvodába kerülés előtt.

- Cél, a tájékozódó, érdeklődő, segítő megismerés.

- Ezeket az alkalmakat a gyermek alaposabb megismerésére, egyéni tennivalók megbeszélésére használjuk fel.

Anyás elfogadási időszak, beszoktatás

- Lehetővé tesszük, hogy óvoda kezdéskor az anyukák bekísérjék gyermekeiket a csoportba, és a gyermek igénye szerint hosszabb ideig bent tartózkodjanak.

Napi tájékoztatás.

- Kizárólag a legfontosabb tudnivalóról ad tájékoztatás az óvodapedagógus, vagy röviden válaszol a szülő kérésére.
- Szükség esetén fogadó órára invitálja a szülőt.

Szülői értekezletek,

- Tájékoztatást kapnak a szülők egy-egy időszak nevelő munkájáról, programokról, további célokról, feladatokról.
- A csoportvezető óvónők beszámolnak a csoport életéről, fejlődéséről, fejlettségéről, az elért eredményekről.
- Lehetőséget kapnak a szülők bármely téma, vagy probléma megbeszélésére.
- Nevelési tanácsokat kaphatnak a szülők különféle szituációs helyzetek, problémák megbeszélése által.

Nyílt napok

- Lehetőséget kapnak az óvodás gyerekek szülei, hogy bepillantást nyerjenek az óvoda életébe, láthassák gyermekük helyét, szerepét a csoportban.

Szülői fórum

- Ezekre az alkalmakra vagy előadót hívunk, vagy a témában jártas, felkészült óvodapedagógus tart előadást a szülőket leginkább érdeklő témában.
- A téma kijelölését igényfelmérés előzi meg.
- Lehetőséget kapnak a szülők egymás közötti tapasztalatcserére, eszmecserére, problémák, örömök, sikerek megbeszélésére.
- A szülői fórumok lehetséges témái:
  - „Hogyan neveljük óvodás gyermekeinket" – nevelési tanácsok problémahelyzetek megoldásával.
  - Hogyan ítélhetjük meg gyermekeink képességeit, milyen terület az erőssége, mi a gyengesége. Hogyan fejleszthetők – játékötletek, módszertani tanácsok.
  - Mit tehetünk a tehetségígéretes gyermekekkel, tehetségműhelyek működtetése.
  - Egészséges életmódra nevelés- ötletek az egészséges életvitel kialakításához.
  - Óvoda-iskola átmenet segítése – iskolaérettségi vizsgálatok eredményének megtekintése –nagycsoportosoknak.
  - Játékötletek – mit és hogyan játszunk gyermekeinkkel, hasznos és haszontalan játékok.
  - Gyermeki személyiségfejlődés állomásai, testi - lelki fejlődés sajátosságai.

Fogadó órák

- Időszakos beszélgetések a szülő vagy az óvodapedagógus kezdeményezésére, a gyermekek fejlődéséről, a gyermek egyéni dokumentuma alapján.

Családi programok

- A családi programokon az óvoda dolgozói és a családok tagjai vesznek részt., kérjük a szülők aktív részvételét.
- Célunk az óvoda és a család kapcsolatának erősítése közös élmények által, Szülők gondolkodásmódjának formálása a természeti, társadalmi kincseink megőrzése, egészségünk védelme érdekében
- Programok: közös kirándulás, családi sportdélután, zsíros kenyér parti, lampionos felvonulás, egészségnap, anyák napja, évzáró,
-

A szülők érdekegyeztető fórumainak működtetése.

- A szülői munkaközösség koordinálja a szülők közösségét. Véleménynyilvánításával segíti a nevelőtestület, és az óvoda működését.

13.2. Az óvoda és a bölcsőde

Az óvodába lépés előtti intézményes nevelés színtere. Hasznos információt adhat a gyermek óvodáskor előtti fejlődéséről. Átmenetet segítheti a két intézmény és a gyermek gondozásáért, neveléséért felelős felnőttek kapcsolatfelvétele.

13.3. Az óvoda és az iskola

Az óvoda kapcsolatot tart az iskolával, hogy a gyerekek zavartalan iskolakezdését elősegítsük.

Cél:

- Az óvodás gyermek iskolába lépésének megkönnyítése.
- Az óvodában kialakított jó szokások továbbvitele.
- A gyermekek megismerése a tanító által az óvodapedagógus segítségével.

Feladatok:

- Az óvodások ismerjék meg az iskola épültét, az ott dolgozó felnőtteket.
- Pozitív érzelmi töltés alakuljon ki a tanító és a gyerekek között.
- Közös tevékenységek által ismerjék meg a gyerekek az új szokásokat, az iskola viselkedéskultúráját.

Az együttműködés formái:

- A tanítókat meghívjuk, hogy vegyenek részt az óvodai programon, továbbá hospitáljanak a nagycsoportban.
- A tanító és az óvodapedagógus konzultál a leendő első osztályos csoportról.
- Az óvodások meglátogatják az első osztályosok tanóráját.
- Az óvodások meghívást kapnak az iskolai játszódélutánokra.
- Az óvodapedagógus elkíséri gyerekeket az iskolai évnyitóra.
- A tanító igény szerint részt vehet a nagycsoportos szülői értekezleten, hogy előzetes tájékoztatást adjon a szülők számára.
- Az iskola tanévkezdés előtt szülői értekezletet tart a leendő első osztályosok szülei számára.

13.4. Fenntartóval való kapcsolat

Célja:

Megfelelő információáramlás, egymás munkáját segítő kapcsolat kialakítása. Jogszabály szerinti kötelezettségek.

Feladatok:

- Az intézményi dokumentumokkal szembeni fenntartói elvárások pontosítása.
- beszámoltatás szempontjainak és eljárásrendjének kidolgozása, működtetése.
- Adatszolgáltatás rendjének szabályozása.
- Partneri igény és elégedettségmérés.
- Egyéb kapcsolattartási tartalmak.

Együttműködő kapcsolat kialakítására törekszünk, *mely részben hivatalos, részben támogató. Egyrészről fontos megismerni a vezetők viszonyulását, irányultságát, véleményét, döntéseit az óvodával kapcsolatban, hogy az erőforrások biztosítva legyenek a működéshez, fejlesztéshez. Másrészről fontos tájékoztatni a vezetőket az óvodai életről, terveinkről, feladatainkról, problémáinkról.*

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata elsősorban a következő főbb területekre terjed ki:

- az óvoda Alapító okiratának kialakítása, módosítására
- pénzügyi-, gazdálkodási tevékenységére, az éves költségvetés jóváhagyása, elfogadása, módosítása
- óvodánk ellenőrzése gazdálkodási szempontból
- óvodánk ellenőrzése működési szempontból
- óvodánk ellenőrzése törvényességi szempontból
- óvodánk ellenőrzése a szakmai munka eredményessége tekintetében
- óvodánk ellenőrzése az itt folyó gyermekvédelmi tevékenység
- óvodánk ellenőrzése a gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében
- az óvodában folyó szakmai munka értékelése
- Az SZMSZ, Házirend és Pedagógiai Program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a működtetőre többletkötelezettség hárul, a fenntartó, a működtető egyetértése szükséges

A fenntartóval való kapcsolattartás formái:

- szóbeli tájékoztatás
- írásban beszámoló évente egy alkalommal
- egyeztető tárgyalások és megbeszélések
- értekezletek
- fenntartói rendeletek és határozatok átvétele azok végrehajtása céljából
- szükség és igény szerint speciális információszolgáltatás az óvoda pénzügyi-, gazdálkodási-, szakmai tevékenységhez kapcsolódóan
- működésünkkel és eredményességünkkel kapcsolatos igény és elégedettség mérés.

Az óvoda - írásban történő - éves beszámolójának szempontjai:

- Program célok megvalósítása érdekében végzett tevékenység
- Egészségnevelés, környezeti nevelés céljainak teljesítése
- Az éves munkaterv feladatainak teljesítése

- Tehetséggondozás érdekében végzett tevékenységek és azok eredményei
- Felzárkóztatás érdekében végzett tevékenységek és azok eredményei
- A vezető ellenőrző tevékenységének tapasztalatai
- Továbbképzéseken szerzett kompetenciák hasznosítása
- Önértékelési rendszer működtetése, eredmények
- Külső szakmai ellenőrzés eredményei és azokból következő fejlesztések
- Pedagógus életpálya modell: minősítések eredményei, és azokból következő fejlesztések
- Az óvoda kapcsolatrendszerének értékelése, különös tekintettel a családok és a fenntartó irányába.

13.5. Óvodánk kapcsolatot tart az alább felsorolt intézményekkel

Gyermekjóléti Szolgálat

Sok gyermek veszélyeztetett, vagy hátrányos helyzetbe kerül a család életmódja, élethelyzete miatt. A kompetenciánkat meghaladó esetekről minden esetben tájékoztatjuk a Gyermekjóléti Szolgálat képviselőit. Együttműködünk abban, hogy a gyermekek érdekeinek megfelelő, legjobb döntést hozzák.

Pedagógiai szakszolgálat intézményei

Pedagógiai, pszichológiai problémák megoldásához szakemberek segítségét ajánljuk a szülőnek. Törekszünk arra, hogy a küldésnek ne legyen pejoratív fenn hangja, ne érezze a szülő szégyennek, diszkriminációnak. Körültekintően járunk el az iskolaérettség megállapításánál, és ha szükséges szakvéleményt kérünk.

Pedagógiai- szakmai szolgáltatások

Szaktanácsadók és szakértők tevékenysége nélkülözhetetlen az óvodai nevelés folyamatában.

13.6. Egészségügyi intézmények

Gyermekorvos és védőnő

A védőnő rendszeres látogatást tesz az óvodába. A szűrővizsgálatokat a gyermekorvossal az óvodában vagy a rendelőben végzik. A született gyermekek számáról tájékoztatást kapunk, hogy időben tervezhessük a csoportokat.

13.7. Közművelődési intézmények

Az óvoda kapcsolatban van a környezetében működő közművelődési intézményekkel:

könyvtárral, művelődési házzal, alkotóházzal, ahová a gyerekekkel együtt ellátogatunk, és programokat szervezünk(könyvtári tevékenységek, kézműves foglalkozás)

14. Gyermekvédelmi tevékenység az óvodában

A gyermekvédelem célja:
- Megelőzze, elhárítsa vagy enyhítse azokat a gyermekre ható károsodásokat, amelyek az egészséges személyiségfejlődést megzavarják vagy meggátolják, másrészt segítse azoknak a pozitív hatásoknak az érvényesülését, amelyek hozzájárulnak a gyermek társadalmilag is értékes képességeinek kibontakoztatásához és kifejlesztéséhez.

Az óvoda szerepe:
- gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése.
- A gyermekvédelem szorosan kapcsolódik az óvoda pedagógiai munkájához. Olyan pedagógiai tevékenységet kell kialakítani, amely eleve kizárja annak a lehetőségét, hogy bármelyik gyermek színe, vallása, neme, nemzeti – etnikai hovatartozása vagy bármilyen más oknál fogva hátrányos, kitaszított helyzetbe kerüljön.
A gyermekvédelemmel kapcsolatos teendők megszervezéséért és ellátásáért az óvoda vezetője felel.

Óvodánk óvodapedagógusai közreműködnek a gyermekek veszélyeztetettségének felmérésében, megelőzésében és megszüntetésében. Ennek során, amennyiben a veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk, együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel, hatóságokkal.

- A nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatjuk a szülőket a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, elérhetőségének helyéről, idejéről.
- Ha a gyermek a *Közoktatási Törvény 24. § (3) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben és egy nevelési évben igazolatlanul tíz napnál többet mulaszt az óvoda vezetője a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot és az általános szabálysértési hatóságként eljáró járási hivatalt. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, továbbá a gyermek érdekeit szolgáló feladatokat.

Az óvodai gyermekvédelem szorosan kapcsolódik az intézmény nevelési tevékenységéhez.
A gyermekvédelmi feladatok ellátása az óvodavezető és minden óvodapedagógus munkaköri kötelessége.
Az óvodában az intézmény vezetője a gyermekvédelmi felelős és az óvodapedagógus együtt vizsgálja a gyermekvédelmi programot.
A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestület jóváhagyásával, minden évben megírja az éves programját.

A gyermekvédelmi felelős lehetőség szerint továbbképzéseken, tanfolyamon vesz részt.
Az óvodapedagógus és a gyermekvédelmi felelős minden évben felméri a veszélyeztetett- és hátrányos helyzetű családok számát, megoldásokat keres a problémákra, szükség esetén jelzést ad a megfelelő szerveknek.

A gyermekvédelem fókuszában állók.

Gyermekvédelmi gondoskodásra szoruló gyermekek:
- hátrányos helyzetű gyerekek, halmozottan hátrányos helyzetűek
- veszélyeztetett gyerekek, (veszélyeztetettség: olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.
- tartós betegségben szenvedők,
- bántalmazott gyerekek,
- tanulási, magatartási zavarban szenvedők,
- fogyatékkal élők,

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:
a, Különleges bánásmódot igénylő gyermek:
- sajátos nevelési igényű gyermek
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- Kiemelten tehetséges gyermek
b, - Hátrányos helyzetű gyermek
- Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

A gyerekek esélyegyenlőségét biztosító tevékenységek

A köznevelési intézmény vezetője felel:
- a Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért
- a nevelő és oktató munka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért, a gyermekbalesetek megelőzéséért,
- a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséért
- a gyermeki jogok biztosításáért

Az óvodavezető feladatai:

- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása.
- Alapdokumentumokban, SzMSZ, Pedagógiai program, a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok meghatározása, a külső kapcsolatok rendszerének, formájának és módjának szabályozása
- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása; feladatok, kompetenciák nevelőtestületi szinten.
- Bizalomelvű kapcsolat kiépítése a családokkal.
- A hhh-s gyermekek számára az oktatásért felelős miniszter által kiadott személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerinti óvodai fejlesztő program megszervezése.
- Pályázatok kiírásának figyelemmel kísérése, hogy minden támogatáshoz hozzájusson az intézmény, ami a hhh-s gyermekek helyzetének segítésére szolgál.
- Hatósági eljárás kezdeményezése a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézet súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

- Étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeleteknek megfelelően. Ezek dokumentálása.
- Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása. A családok figyelmének felhívása a támogatás feltételeire, tájékoztatás az igazolatlan hiányzások következményeiről.
- A sajátos nevelési igényű gyermek részére állapotának megfelelő ellátás biztosítása. Gyógypedagógus, logopédus, fejlesztőpedagógus biztosítása
- Gyermekvédelmi feladatok pedagógiai módszerekkel való ellátásának ellenőrzése, értékelése
- Okok feltárásának megszervezése
- Intézkedések kezdeményezése (jelzés igazolatlan hiányzásról, veszélyeztetettség gyanújáról stb.
- Gyermeki és szülői jogok megismertetése a szülőkkel. – Házirend minden beiratkozó részére.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában.
- Gyermekvédelmi munkatervet készít, megjelölve a konkrét tevékenységeket, felelősöket.
- Nyilvántartja a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett
- gyermekeket,
- feljegyzi az intézkedéseket, eredményeket. Ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, ill. megszüntetés okait.
- A faliújságokon a szülők folyamatos tájékoztatása a gyermekvédelemmel kapcsolatos témákban.

Pedagógiai eszközökkel történő káros hatások megelőzése, ellensúlyozása:

1. Kapcsolattartás: - szülővel – családdal, fogadóóra, szülőértekezlet
   - pedagógusokkal
   - segítő intézményekkel: gyermekjóléti szolgálat,
     családsegítő központ,
     pedagógiai szakszolgálat
     egészségügy
     egyéb: alapítványok, kisebbségi önkormányzat
2. Tájékoztatás és információközvetítés: - szülőt: szolgáltatásról
   - pedagógust: új szolgáltatásról és továbbképzésről
3. Programok szervezése: - prevenciós
   - fejlesztő
   - szabadidős
4. Jelzőrendszerként funkcionálás

   Okfeltárás: - hátrányos helyzet, veszélyeztetettség feltérképezése
   - környezettanulmány
   - esetmegbeszélés szervezése intézményen belül

   Intézkedés kezdeményezése: - gyermekvédelmi támogatás kezdeményezése
   - jelzés az igazolatlan hiányzásról
   - veszélyeztetettségről jelzés
   - esetmegbeszélés, esetkonferencián részvétel (intézményen kívül).

A nehéz helyzetben élőcsaládok figyelemmel kísérése. A rendszeres gyermekvédelmi

támogatásban részesülő családok nyomon követése. Figyelemfelhívás a határozat beszerzésére, a határidők betartására. Segélykérőlapok kitöltéséhez segítség nyújtása.

Óvodapedagógus feladatai:

- A család-gyermek megismerése: családlátogatás óvodába lépés előtt, ill. szükség szerint anamnézis felvétele
  megfigyelés, beszélgetés, közös programok során
- Családdal való együttműködés: naponkénti beszélgetés, közös tevékenységek az óvodában, ünnepek-ünnepélyek, kirándulások során, ismeretterjesztő előadások szervezése, szülői értekezletek, fogadóórák, nyílt nap, negyedéves szülői tájékoztatók, közös tevékenységek óvodán kívül: SZM-bál, falu rendezvények
- A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése.
- Az esélyegyenlőség, felzárkóztatás biztosítása pedagógiai módszerekkel.
  - Felzárkóztató, tehetségfejlesztő programok szervezése
  - Egyéni fejlesztési terv minden gyermekre, egyéni fejlesztés napi szinten

- Érzelmi fejlődés és szocializáció segítése: - derűs légkör, érzelmi biztonság, egyéni szükséglet, éntudat, társas kapcsolatok, szabályok, közös élmények
- A megismerési folyamatok fejlődésének segítése: - tevékenységek, önálló aktivitás-kreativitás támogatása,
  - ismeretnyújtás, élmények, viselkedési és helyzetmegoldási minták nyújtása
- Egészséges testi fejlődés elősegítése
- Óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködni.
- Az óvodáztatási támogatást igénybe vevő családok nyomon követése. A gyermek figyelemmel kísérése, a hiányzások adminisztrálása a mulasztási naplóban.
- A gyermekek gondozottságának, ellátásának, a szülő-gyermek kapcsolatnak, a bekövetkezett változásoknak, az indokolatlan hiányzásoknak fokozott figyelemmel kísérése. Amennyiben szükséges jelzés az óvodavezető, gyermekvédelmi felelős felé.
- Az 5. életévet betöltött gyermek óvodába járásának figyelemmel kísérése. Szükség esetén jelzés az óvodavezető felé a szükséges lépések megtétele miatt (A Köznevelési Törvényben meghatározottak szerint)
- Védőnővel együttműködve az egészségügyi szűrővizsgálat lebonyolítása.
- Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodában, szükség esetén védő, óvó intézkedésekre javaslatot tenni.

Pedagógia jellegű feladatok, amelyek minden pedagógusra vonatkoznak – pedagógiai kultúra jellemzői

- odafigyelés a gyerekre – gyerekszeretet, bizalom, empátia
- derűs kiegyensúlyozott légkör – mássággal való természetes együttélés - elfogadás
- egyéni bánásmód – gyermeki jogok biztosítása.
- interaktív – sajátélményű tanulási folyamatszervezés
- Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás" (Köznevelési Törvény)
- Titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben.

A gyermekvédelmi munka várható eredményei:

- Minden gyermekvédelmi gondoskodásra szoruló gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban

- Minden gyermekvédelmi gondoskodásra szoruló gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget ügyeinek elintézéséhez.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők.
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
- Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

Együttműködés a feladatok ellátása érdekében

Polgármesteri Hivatallal
Gyermekjóléti Szolgálattal
Gyermekorvossal, védőnővel.

Gyermekvédelmi program célja

Az óvoda segítséget tudjon adni a családoknak a neveléshez, a gyerekek személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődést veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéshez, valamint önálló életvitel megteremtéséhez.
Olyan légkör megteremtése, amely kizárja, hogy bármely gyerek, bármely oknál fogva kitaszított helyzetbe kerüljön.

Feladatok

- A családdal, szülővel való kapcsolattartás.
- A gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése, kapcsolattartás a megfelelő szervekkel
- A fejlődéshez szükséges feltételek életkornak megfelelő biztosítása.
- Közreműködés a veszélyeztető körülmények megszüntetésében.
- A helytelen szocializáció során elszenvedett problémák javítása
- Gyermekek egészségvédelme, rendszeres egészségügyi vizsgálat biztosítása.
- Segítség nyújtás a hátrányok leküzdésében.
- Tehetség kibontakoztatása.
- A kedvezményekről való tájékoztatás, a rászorultakat bevonni a szociálisan segélyezettek körébe.
- A hátrányos vagy veszélyeztetett gyermekek mielőbbi óvodába kerülésének biztosítása.
- Nyilvántartásba vétel, feljegyzések készítése.
- A prevenció minden gyermekre való kiterjesztése.
- Titoktartás.
- Nyitott óvoda biztosítása (szülői értekezlet, nyílt napok, fogadó órák, közös családi programok)
- Tájékoztatás a szülői és gyermeki jogokról és kötelezettségekről.

15. A program erőforrásai

15.1. Személyi feltételek

- Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik, oly módon, hogy a teljes nyitva tartás ideje alatt a

gyermekekkel minden csoportban óvodapedagógus foglalkozik, óvodapedagógusonként és csoportonként összesen napi két óra átfedési idővel.

- Az óvodánkban a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésünknek.
- A napi 2 óra átfedési időre, különösen a mikro-csoportos és párhuzamos tevékenységek megszervezéséhez, a differenciált nevelő-fejlesztő tevékenységhez, valamint a séták, kirándulások, a környező világ megismeréséhez van szükség.
- Munkatársaink személyiségvonásainak legfontosabb jellemzői: elfogadás, hitelesség, tapintat és az empátia.
- Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt, egymás támogató munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.
- Óvodapedagógusaink nyitottak az önművelésre, a továbbképzésekre, és az így megszerzett ismereteket hatékonyan építik be a mindennapi nevelőmunkába.
- A program megvalósításához szükséges továbbképzések témáját, és a továbbképzésekben résztvevő óvodapedagógusok névsorát, az éves továbbképzési terv tartalmazza.
- A pedagógiai munkában a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megteremtéséhez bevonjuk a pedagógiai munkát közvetlenül segítő dajkákat, pedagógiai asszisztenseket is.

Cél

A humán erőforrás fejlesztése, a korszerű nevelőmunkában megújulásra kész, komplex személyiségfejlesztés igényével élő pedagógusi szemléletmód fejlesztése.

Feladatok

- Belső továbbképzési rendszer működtetése (munkaközösségek, hospitálási rendszer, pedagógiai feladatcsoportok).
- Innovációs készségre törekvés, belső tapasztalatcsere intézményes lehetőségeinek megszervezése.
- Megfelelő szakképzett munkaerő kiválasztása.
- Munkatársak teljesítményének megerősítése, javítása, ösztönzése.

Értékek melyre figyelünk

- Hangsúlyozzuk az egyetértést, összetartozást, csapatmunka szerepét, a belső folyamatokra figyelünk, ugyanakkor rugalmas magatartást tanúsítunk.
- Fontos az emberi erőforrás támogatása, az egyéni fejlődés lehetőségének biztosítása.
- Fontos az információ megosztása, a döntésben való részvétel.
- A vezető szerepében elsődleges a facilitátori (serkentő) mentori (segítő), koordinátori (összefogás, összhang) szerep.

Programunk sikeres végrehajtásához az alábbi személyi feltételek szükségesek

BEOSZTÁS	LÉTSZÁM Székhely 2531 Tokod, Köztársaság út 3.	LÉTSZÁM Telephely 2531. Tokod, Hunyadi út 2.
Intézményvezető	1	
Intézményvezető		1

helyettes		
Óvodapedagógus	10	3
Technikai alkalmazottak	2 (1 fő konyhás+1 fő kertész)	1 (1 fő konyhás)
Óvodatitkár	1 fő (napi 6 órában)	
Dajka	6	2
Pedagógiai asszisztens	1	1
Logopédus	1 fő mindkét óvodára	

15.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a pedagógiai programunk megvalósításához szükséges, jogszabályban rögzített tárgyi feltételekkel.

A program a művészetek eszközeivel kíván hatni a gyermek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak egészítik ki a készletet.

Eszközök:

- Esztétikus mesekuckó, puha párnák, meleg szőnyegek, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, magnó, albumok tanult mondókákról, versekről, mesékről.
- Hangszerek: furulya, metallofon, dob, ritmusdob, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb- nagyobb csengő, szimbólumok a tanult dalokról.
- Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, esztétikus polc és egy tábla, amelyre a gyerekek kitűzhetik rajzaikat.
- Plasztikai munkákhoz gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak.
- Esztétikus ovi – galéria, ahol néhány alkotás kiállítható.
- Hagyományokat őrző kiállítás.
- Videó- lejátszó, televízió, videó kamera vagy fényképezőgép, minden csoportnak CD magnó, a gyerekek zenei élményközvetítéséhez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvodai ünnepekhez kapcsolódó hagyományok rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- Szakkönyvek, folyóiratok.
- Az óvoda színvilágának megkomponálásához szükséges alkotások, textíliák, díszek.
- Mozgásfejlesztő eszközök (labdák, hengerek, kúpok, szőnyegek, karikák, bordásfal, egyensúlyozó padok, és szerek, zsámolyok, szalagok, botok, babzsák stb)
- Lateralitást jelző karszalag.
- Egész alakot láttató tükör.

A csoportszobák, öltözők, és folyosók az évszakoknak és aktualitásoknak megfelelően díszítettek.
A berendezési tárgyak praktikusak, célszerűek, esztétikusak, világosak.

16. A program tervezése

A programunkhoz kapcsolódó szakmai dokumentumok:

1. A vezető éves pedagógiai munkaterve, mely összefűzi az egyes csoportok éves pedagógiai munkáját.
2. Az óvodai program éves tervezése, az óvodapedagógusok által vezetett hivatalos csoportnaplóban történik.
3. Tervezés 1 évre: tevékenységek tartalmához szükséges anyagot tartalmazza.
4. Tervezés 3 hónapra: játék, munka, közösségi élet.
5. Tervezés 10 napos ciklusokban: Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.
6. Programunk fontos eleme, jogszabály szerint, az óvodás gyermekek fejlődésének folyamatosan nyomon követése. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

   A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza

   a) a gyermek anamnézisét,
   b) a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
   c) a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
   d) amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
   e) a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
   f) a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

   Indokolt esetben kezdeményezzük, a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét szükség szerint, de legalább félévenként - rögzíti. Feljegyezzük a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat és félévente fejlesztési tervet készítünk.

   Elkészítjük a gyermekek portfolióját, amely tartalmáról a szülőt tájékoztatjuk.
7. Óvodai nevelési programot vegyes életkor szerint szervezett óvodai csoportokban valósítjuk meg.
8. Az 5.-6-7. életévüket betöltött gyermekek esetében DIFER mérést végzünk
9. A csoportnapló

   Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

   A csoportnapló tartalma

a) a gyermekek nevét és óvodai jelét,
b) a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-ötéves, az öt-hatéves a hat-hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,
c) a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
d) a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,

e) a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,
f) nevelési éven belüli időszakonként
fa) a nevelési feladatokat,
fb) a szervezési feladatokat,
fc) a tervezett programokat és azok időpontjait,
fd) a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,
fe) az értékeléseket,
g) a hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt,
h) a feljegyzést a csoport életéről.

17. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az óvodánk a pedagógiai program megvalósítása során kiemelt figyelmet fordít az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre.

Óvodánkban tilos a jogellenes elkülönítés minden formája.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesítjük különösen
a) az óvodai nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározásakor, a felvételi kérelmek elbírálásánál
b) az óvodai szabályrendszer megállapítása és a követelménytámasztás során
c) a teljesítmények értékelésénél
b) az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
c) a különböző juttatásokhoz való hozzáférés során
d az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során

Intézményünk éves munkatervében tervezi az esélyegyenlőségi terv megvalósítását segítő konkrét feladatokat, melyben jelöli a felelősöket és a határidőket. Év végi beszámolójában pedig értékeli azok megvalósulását, a szükséges korrekciókat megteszi.

18. Felhasznált irodalom

A Mesevár Óvoda Pedagógiai programja a Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és a Nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII.31) EMMI rendelet hatályos jogszabályait és a 363/2012. (XII. 17.) az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló Korm. rendeletet, valamint a 2/2005. (III. 1.) a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló OM rendelet jogszabályait figyelembe véve készült.

Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel	Szolnok 1997
Nagy Jenőné: Óvodatükör	Szolnok 2001

19. Kötelező szakirodalom jegyzék

Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény	
Zilahi Józsefné: Mese, vers az óvodában	Eötvös József Kk. 2001
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában	Zeneműkiadó 1982
Forrai Katalin: Ének az óvodában	Editio Musica 1993
DIFER Programcsomag – Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer 4-8 évesek számára	Mozaik Kiadó 2004.

20. Ajánlatott szakirodalom jegyzék

Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok	Tankönyvkiadó 1982
Dr. Dankó Ervinné: Irodalmi nevelés az óvodában	Okker 2003
Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk	Okker2001
Antal Judit: Mentálhigiéné az óvodában	Barbori BT. 2008
Gabnai Katalin: Drámajátékok	Helikon 2005
N.Kollár Katalin - Szabó Éva: Pszichológia Pedagógusoknak	Osiris Kiadó 2004
Michael Cole - Sheila R. Cole Fejlődéslélektan	Osiris 2006
Atkinson - Hilgard: Pszichológia	Osiris 2006
Dr. Balázsné Szűcs Judit A gyermekközpontú vizuális nevelés	SZORT Bt. 2005
Montágh Imre: Tiszta beszéd	Holnap Kiadó Kft. 2006
Tóth Erika Katalin: Szó-beszéd Beszédjavító mondókák	Móra könyvkiadó 2011
Perlai Rezsőné: Matematikai játékok óvodáskorban	Okker 1999
Zsámboki Károlyné: Óvodai matematikai nevelés	ReploLan Kft 2003
Farmosi István: Mozgásfejlődés	Dialóg Campus 2002
Pappné Gazdag Zsuzsanna: Újabb utánzó gyakorlatok – Tartásjavító, izomerősítő és nyújtó, valamint mozgásügyességet fejlesztő gyakorlatok	Flaccus Kiadó 2005
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A babzsák	Flaccus Kiadó 2008
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A karika	Flaccus Kiadó 2007
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A labda	Flaccus Kiadó 2004
Pappné Gazdag Zsuzsanna: Utánzó gyakorlatok	Flaccus Kiadó2008
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? – Sokmozgásos testnevelési játékok – Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2001
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? – Kondicionális képességek fejlesztése és mérése – Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt: 2004
Székely Lajos: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata	Az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata, Budapest 2003

Lukács Józsefné – Ferencz Éva: Itt van az ősz, elmúlt a nyár, kelepel a gólyamadár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2010
Pécsi Géza –Uzsalyné Pécsi Rita: Énektár	Kulcs a muzsikához kiadó 2002
Dr. Ross Campbell: Életre szóló ajándék	Harmat Kiadó 1994
Falvai Károly: Ritmikus mozgás, énekes játék	Borsodi nyomda 1994
Zsámboki Károlyné – Eperjesy Barnáné: Az óvodai élet építőkockái	ReploLan Kft 2003
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Esik a hó, fúj a szél, varjú károg, itt a tél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2011
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske döngicsél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2010
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára	Flaccus 2011
Bihariné Dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr., Labanc Györgyi: Környezetkultúra az óvodában	Magyar Szakképzési Társaság, Budapest 2005
Természetismeret az óvodapedagógus szak hallgatóinak	ELTE Tanító. és Óvóképző Főiskolai Kar jegyzete Budapest 2006
Környezeti nevelés az erdőben	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2006
Komposztálás az iskolakertben	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2000
Franz Lohri és Astrid Schwyter: Találkozzunk az erdőben! Erdőpedagógia	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2004
Porkolábné Dr. Balogh Katalin, Dr. Balázsné Szűcs Judit, Szatzné Gregorits Anna: Komplex prevenciós óvodai program – kudarc nélkül az iskolában	Trefort Kiadó Bp. 2004.
Dr. Szivák Judit:Minőség az óvodában	OKKER Kiadó 2001
Dr. Dorothy Einon Kreatív gyermek	Alexandra 2002
Oszkár a kistigris az óvodában és Oszkár kistigris iskolába megy foglalkoztató füzetsorozat és módszertan	Raabe Kiadó

21. Érvényességi rendelkezések

A pedagógiai program érvényességi ideje:

A nevelőtestület ..... kelt határozata alapján

HATÁROZATLAN IDŐRE SZÓL.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

1. Az óvodába járó gyermekek szocio-kulturális környezete nagymértékben megváltozik.
2. A program beválásának eredményvizsgálatai szükségessé teszik a program módosítását.
3. A mindenkori törvényi előírások megváltozása.

22. Legitimációs záradék

A Mesevár Óvoda ***nevelőtestülete***: ..... %-os arányban, a 2021..... kelt nevelőtestületi határozata alapján, a Mesevár Óvoda Pedagógiai Programját ***elfogadta.***

Kelt: ....., 2021.. .....

PH

A Mesevár Óvoda Pedagógiai Programját az intézmény vezetője ***jóváhagyta.***

Kelt:....., 2021.. .....

.....

óvodavezető aláírása

PH

A Mesevár Óvoda pedagógiai programjával a fenntartó, ...***egyetért.***

Kelt: ....., 2021.. .....

.....

fenntartó aláírása

PH

A Mesevár Óvoda irattárában .....iktatási számú jegyzőkönyv található, mely igazolja, hogy a ***szülők megismerték és véleményezték*** az Mesevár Óvoda Pedagógiai Programját.